

Uitvoeringstoets

Inkomens- en vermogens-
afhankelijke bijdrage Wmo (ivb)

Auteur: CAK
Datum: 23 februari 2024
Versie: 1.0 UvT Wmo ivb

Inhoudsopgave

1.	Managementsamenvatting	3
2.	Onze visie	5
3.	Aanleiding en doelstelling	9
4.	Definitie	16
5.	Randvoorwaarden, aanbevelingen en uitgangspunten	26
6.	Impact op burgers	37
7.	Communicatie	46
8.	Impact op de keten	54
9.	Impact CAK	56
10.	Interne beheersing en externe verantwoording	60
11.	Risico's, fraude en beheersmaatregelen	62
12.	Planning	66
13.	Financiële gevolgen	67
14.	Wijziging of beëindiging taak	68
	Bijlage 1 – Werkwijze CAK Interne beheersing en externe verantwoording	69
	Bijlage 2 – CIO-advies	71

1. Managementsamenvatting

Kern beleidsvoornemen

Met ingang van 1 januari 2026 wordt een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage (hierna ivb) ingevoerd, in plaats van het abonnementstarief. Vanaf een vastgestelde inkomensgrens stijgt de eigen bijdrage lineair tot maximaal € 275 (prijsspeil 2023) per maand.

Lessons learned abonnementstarief

Bij deze uitvoeringstoets hebben we rekening gehouden met de geleerde lessen van de implementatie van het abonnementstarief in 2020. Ze zijn van invloed op inrichtingskeuzen, uitgangspunten, aanpak en randvoorwaarden.

Impact	Ingrijpend	Middelgroot	Beperkt
Impact burger		x	
Impact keten	x		
Impact CAK	x		

Risico procesverstoring: klein/gemiddeld/groot

Invoering kan per 01-01-'26 (onder randvoorwaarden waaronder ketenbreed commitment inclusief go/no go momenten)

Eindoordeel: uitvoerbaar

Impact burger

De voorgenomen ivb vergroot de complexiteit voor Wmo-cliënten en betekent voor een aanzienlijk deel van hen (naar verwachting meer dan de helft) een hogere maandelijkse eigen bijdrage. Een deel van hen kan besluiten om zelf ondersteuning te regelen, buiten de Wmo. Er zijn ook burgers die al (vóór de invoering van de maatregel) een woningaanpassing ontvingen. Zij hebben deze keuze niet. Hoewel een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage past bij een zorgstelsel op basis van solidariteit, verwachten wij weerstand tegen de maatregel. Het is dus belangrijk om tijdig richting burgers te communiceren over de effecten van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage en rechten (recht op pauze) voor burgers. Waarbij wij in deze uitvoeringstoets werken met de menselijke maat als uitgangspunt nemen.

Impact stelsel

Het beleidsvoornemen heeft als beoogd effect dat burgers, passend bij een solidair stelsel, een passende eigen bijdrage betalen voor Wmo-ondersteuning, waarmee de opbrengsten van de eigen bijdragen zullen stijgen. Daarnaast is de verwachting dat de druk op de Wmo en bijbehorende kosten afneemt, wanneer mensen vanwege de hogere eigen bijdrage zelf ondersteuning regelen, buiten de Wmo.

Impact keten

Er is impact in de gehele Wmo keten: op gemeentelijk beleid en uitvoering, verordeningen, contracten met zorgaanbieders en ICT. Daarnaast voorzien wij dat het recht op pauzeren en de noodzakelijke gegevensuitwisseling voor kostprijsbewaking, tot intensievere en foutgevoeligere informatie-uitwisseling leidt, met potentieel negatieve gevolgen voor burgers. Een belangrijk aandachtspunt voor livegang per 1 januari 2026 is commitment op de planning vanuit de gehele keten. De invoering van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage is alleen per 1 januari 2026 haalbaar als dit voor alle ketenpartijen haalbaar is.

Impact CAK

Overgang naar de ivb is een grote wijziging voor het CAK. Deze wijziging komt naast het bestaande takenpakket, de al geplande verbeteringen in onze dienstverlening, verschillende beleidsvoornemens en onze veranderopgave (vereenvoudiging ICT, verder in control komen en onze cultuurverandering). Daarbij

verwachten wij naast de impact van de implementatie ook een flinke toename in klantcontact. Met name bij de start van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage verwachten we veel vragen, klachten, bezwaren en verzoeken om aanpassing van de eigen bijdrage. Hiervoor moeten we extra personeel werven en opleiden, en/of de samenwerking met externe partners intensiveren.

Risico's

Gezien de cumulatieve effecten en de krapte op de arbeidsmarkt (schaarste in kwaliteit en kwantiteit van benodigd personeel en expertise) is het risico aanwezig dat vertraging optreedt in het implementeren van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage. Daarnaast is het risico op vertraging aanwezig bij behandeling van het wetsvoorstel in de Eerste en Tweede Kamer. Wijzigingen leiden mogelijk tot meerwerk of vergroten mogelijk de complexiteit van de uitvoering voor burgers. Waarbij wij er als publieke dienstverlener voor staan om de menselijke maat te borgen. Tot slot is het risico reëel dat niet alle gemeenten tijdig gereed zijn, waardoor bij de start achterstanden of complicaties ontstaan. We hebben de risico's mede geformuleerd vanuit onze ervaringen met de invoering en uitvoering van het Wmo abonnementstarief en de indexatie van het abonnementstarief.

Invoering en uitvoering

De invoeringsdatum van 1 januari 2026 vinden wij als CAK ambitieus, maar onder randvoorwaarden wel haalbaar. Onze randvoorwaarden voor het invoeren van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage per 1 januari 2026:

- opdrachtverstrekking op uiterlijk 15 mei 2024;
- het wetsvoorstel en concept AMvB ondergaan geen wijzigingen¹ meer met impact op de uitvoering;
- er treedt geen vertraging op in de keten en we formuleren gezamenlijke go/no go momenten. De invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage Wmo per 1 januari 2026 is alleen haalbaar als er vanuit de gehele keten commitment is op de planning.

Kosten

De invoeringskosten en uitvoeringskosten worden in een afzonderlijk memo in beeld gebracht. Nadat de AMVB beschikbaar is, wordt door het CAK een plan van aanpak opgesteld met een gedetailleerde uitwerking van de impact op de uitvoering en de bijbehorende kosten voor de implementatie en de structurele uitvoering.

¹ Wijzigingen in wet- en regelgeving gedaan na 1 juni 2024 moeten eerst aan ons voorgelegd worden om te bepalen of die impact hebben op de uitvoering en daarmee op de invoeringsdatum van 1-1-2026. Zie verder randvoorwaarden 1 en 9 in hoofdstuk 5.

2. Onze visie

2.1. Publieke dienstverlening

Als publieke dienstverlener leveren wij een bijdrage aan de toegankelijkheid en betaalbaarheid van de zorg. Allereerst door de zorgvuldige uitvoering van onze wettelijke taken. Waarmee we voor ruim 1,5 miljoen burgers één van de gezichten van de overheid zijn. Dit brengt een grote maatschappelijke verantwoordelijkheid met zich mee.

We maken het verschil voor burgers met de manier waarop we ons werk doen. Werken met de menselijke maat. Wij zien het dan ook als onze taak om in deze uitvoeringstoets goed te kijken naar de uitvoerbaarheid van het beleidsvoornemen van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage voor de Wmo. We kijken daarbij of wat we doen uit te leggen is aan burgers. En we kijken naar de impact van het beleidsvoornemen op burgers en de uitvoeringsketen waar wij een schakel in zijn. We houden daarbij rekening met het doenvermogen van mensen. Om zo met de uitvoering een bijdrage te leveren aan de toegankelijkheid en betaalbaarheid van het zorgstelsel in Nederland en het vertrouwen van burgers in de overheid.

2.2. Implementeren van wettelijke wijzigingen én een meerjarige veranderopgave

Onze agenda kent, naast de uitdagingen om onze dienstverlening te verbeteren en onze veranderopgave uit te voeren op het gebied van Vereenvoudiging ICT, In Control en Cultuur (de laatste 2 ronden we in 2024 af), ook diverse beleidsvoornemens waarvoor wij een uitvoeringstoets doen of recent deden:

- De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (MEBV)
- Wet versterking waarborgfunctie Awb
- Gegevensuitwisseling met de belastingdienst inzake zorgtoeslag (voor Wlz en Wmo).

Daarnaast zijn er andere beleidsvoornemens, nog in de ontwikkelfase, maar mogelijk met impact op het CAK in de komende periode waarin ook de ivb moet worden geïmplementeerd. Denk hierbij aan:

- Initiatief wetsvoorstel genderneutraal BRP
- Meerouderschap in de BRP
- Eigen bijdrage Jeugdwet

Ook is er een verzamelwet in de maak waarin de bewaartermijn voor de Wmo voor het CAK (en de SVB) wordt verkort van vijftien naar zeven jaar. Om deze taak van het berekenen en innen van de eigen bijdrage uit te kunnen voeren, is het CAK op grond van artikel 5.1.3 van de Wmo 2015 bevoegd tot het verwerken van persoonsgegevens van de cliënt, zijn of haar echtgenoot, inwonende minderjarige kinderen en zijn of haar ouders, die noodzakelijk zijn voor de vaststelling en inning van een eigen bijdrage. Het CAK verzamelt en bewaart deze persoonsgegevens dus ten behoeve van financiële doeleinden. De bewaartermijn geldt voor het gehele dossier vanaf de laatste wijziging in het dossier. Het CAK is blij met de verlaging naar zeven jaar. De verwachting is dat deze per 1 juli 2025 in werking treedt. Wel zijn er gevolgen voor de uitvoering, met name op het gebied van opschonen van data. Het CAK brengt de impact hiervan in beeld.

Onze veranderopgave en het implementeren van de ivb vragen rust en ruimte voor onze organisatie, zoals ook beschreven in "De Stand van de uitvoering CAK" juni 2023. De inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage voor de Wmo is een ingrijpende wijziging die burgers, ketenpartners en onze gehele organisatie raakt. Daarom kijken wij in deze uitvoeringstoets kritisch en realistisch naar de haalbaarheid en stellen we randvoorwaarden om te zorgen dat een mogelijke

implementatie zo voorspoedig mogelijk verloopt voor burgers. We wijzen vanuit onze kennis en ervaring op de risico's die wij voorzien in een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage per 1 januari 2026. Dit betreft ook onze ervaring met het abonnementstarief en de daaraan voorafgaande inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage. Met de kanttekening dat wij een gedetailleerde analyse, zoals afgesproken, pas opleveren wanneer de AMvB beschikbaar is.

2.3. Invoering en uitvoering van het beleidsvoornemen

We hebben eerder ervaren dat de invoering van het Wmo abonnementstarief vertraging heeft opgelopen, met onder meer onwenselijke effecten voor de burger. Met name facturering van de eigen bijdrage met terugwerkende kracht over meerdere maanden. Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om de invoering en uitvoering van het beleidsvoornemen zo goed mogelijk te laten verlopen. Bij het formuleren van onze uitgangspunten, randvoorwaarden en de risico's hebben wij dan ook relevante lessen uit het verleden meegenomen.

2.3.1. Invoering

1. Invoeringsdatum ambitieus

De planning per 1 januari 2026 is ambitieus, maar achten wij haalbaar onder de in hoofdstuk 5 genoemde randvoorwaarden. Echter, hierbij moeten we de risico's van onder meer onderlinge afhankelijkheden in de uitvoeringsketen, onzekerheid vanwege kabinetsformatie en parlementaire behandeling van het wetsvoorstel en het actuele risico van de krappe arbeidsmarkt in ogenschouw nemen.

2. Goed voorbereid live

Een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage betreft een wijziging die processen raakt in de gehele uitvoeringsketen. Hierin willen wij goed samenwerken met ketenpartners en afstemmen, om integrale dienstverlening vanuit de overheid, zo veel als mogelijk te borgen.

Voorsorteren op de wijziging betekent ook tijdig burgers informeren. De berekening van de eigen bijdrage wordt complexer. We moeten zorgen dat mensen weten waar zij aan toe zijn en dat we waar mogelijk al meedenken in hun situatie. Bijvoorbeeld door tijdig een rekentool beschikbaar te stellen. Met dit alles verwachten wij nog steeds een grote toename in het klantcontact bij introductie en livegang. Voor het informeren vooraf is ook een belangrijke rol weggelegd voor Rijksoverheid en gemeenten.

Vanuit het CAK zorgen wij ook voor de nodige voorlichting in aanloop naar 2026 en voor opschaalbare capaciteit om de pieken in klantcontact op te vangen. Na livegang monitoren we hoe de processen in de uitvoering verlopen en willen we de capaciteit hebben om adequaat in te kunnen grijpen waar nodig (verhoogde dijkbewaking). Daarom is het belangrijk om na livegang nog minimaal een kwartaal het programma operationeel te houden.

3. Commitment en go/no go momenten

Om invoering per 1 januari 2026 mogelijk te maken is het van belang dat iedere partij in de keten zich bestuurlijk committeert aan de planning. Elke betrokken partij in de keten moet de werkzaamheden tijdig uitvoeren om zo de planning in zijn geheel te kunnen behalen. Het is dus niet mogelijk om vanuit een individuele ketenpartner een losse uitspraak te doen over het geheel. Dit betekent dat een deadline van 1 januari 2026 realistisch moet zijn voor alle partijen om het zo goed mogelijk uit te kunnen voeren voor burgers.

Hiervoor is het nodig dat de keten vastgestelde go/no go momenten heeft. Deze willen we vaststellen in het eerste stuurgroepoverleg. Op deze manier borgen we dat we alleen live gaan als dat verantwoord is vanuit het perspectief van opdrachtgever, burger en ketenpartners. Vanuit onze ervaring met het Wmo abonnementstarief, hebben we geleerd dat doorgaan terwijl niet alle stoplichten op groen staan tot diverse problemen leidt. Denk onder meer aan onduidelijkheid en administratieve lasten voor de burger, onrechtmatige uitvoering, vertraging en onvoldoende kwaliteit. Dat moeten we met elkaar voorkomen.

4. Essentieel: heldere afstemming en afspraken met de keten

Wij pleiten ervoor de governancestructuur, zoals eerder ingericht bij het in 2023 ingetrokken wetsvoorstel voor een passende eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp, zo snel mogelijk weer op te starten na opdrachtverstrekking. Met hierin tenminste de belangrijkste actoren vertegenwoordigd. Naast onze organisatie zijn dat VWS, VNG, Ketenbureau i-Sociaal Domein en Zorginstituut Nederland. Wij benadrukken dit ook vanuit onze ervaring met de invoering van het Wmo abonnementstarief. Wij stemmen inhoudelijk af met de softwareleveranciers van gemeenten, maar verdere afstemming is aan gemeenten omdat zij hun opdrachtgever zijn.

5. Een realistische planning die rekening houdt met alle facetten van de invoering

De keten moet de ruimte krijgen om alle benodigde facetten van invoering te implementeren. Wij onderschrijven de planning die in afstemming met de verschillende stakeholders is opgesteld (VNG, Ketenbureau i-Sociaal Domein, Zorginstituut Nederland en softwareleveranciers).

Voordat CAK en gemeenten hun software aanpassen, moet eerst vaststaan wat de wet- en regelgeving voorschrijft. Het is belangrijk dat we voor iedere fase voldoende tijd reserveren, met name voor de bouw- en testfase (ICT) bij onze organisatie en bij ketenpartners en voor communicatie naar de burger. Bij implementatie van het abonnementstarief was meermaals rework noodzakelijk omdat tijdens de bouwfase specificaties wijzigden. Dit leidde tot vertraagde implementatie met administratieve lasten voor de burger (stapelfacturen) en tot verhoogde invoeringskosten. Dit voorkomen we met een realistische planning, waardoor de verschillende fasen niet zodanig overlappen dat risico op rework ontstaat.

Tot slot is het van belang ruimte en capaciteit in te plannen in de eerste periode na inwerkingtreding van de maatregel voor onvoorziene issues en optimalisatie. De ervaring leert dat dat nodig is om tot een succesvolle implementatie van een nieuwe regeling te komen.

6. Gecontroleerd implementeren

Wij willen op meerdere momenten (voor, tijdens en na livegang) door een extern onderzoeksbureau audits laten uitvoeren, waarbij wordt getoetst of we op de juiste weg zitten zodat we als CAK waar nodig tijdig bij kunnen sturen. Onderwerpen van deze toets zijn: ketentesten, berichtenverkeer, tijdige aanlevering door gemeenten, werking keten en eventuele restpunten na de livegang.

2.3.2. Uitvoering

Wij onderschrijven als CAK de beoogde doelen van het beleidsvoornemen. In onze uitvoering hiervan staan wij voor dienstverlening met de menselijke maat. Dat is ook wat wij met een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage voor burgers willen garanderen. We verwachten dat het beleidsvoornemen de complexiteit van een eigen bijdrage voor veel burgers vergroot, vanwege de afhankelijk van inkomen en vermogen. In de uitwerking van deze beoogde maatregel is het belangrijk dat we de complexiteit zo veel mogelijk beperken. Ook met betrekking tot lokale invulling. Zodat de regeling uitvoerbaar blijft en aan burgers is uit te leggen.

Daarom willen wij waar mogelijk de uitvoering zo simpel mogelijk houden. Wij willen dat bereiken door onderstaande punten.

1. Beperken administratieve lasten voor de burger

Onjuiste, onvolledige of vertraagde gegevensuitwisseling leidt tot vertraagde of onterechte facturen en correcties van eerder opgelegde eigen bijdragen. Met als gevolg onnodige administratieve en financiële lasten voor burger en keten. Om dit te voorkomen hebben wij een aantal specifieke uitgangspunten en randvoorwaarden geformuleerd in deze uitvoeringstoets (zie hoofdstuk 5).

2. Duidelijke communicatie

De berekening van de eigen bijdrage wordt complexer vanwege de afhankelijkheid van inkomen en vermogen. Daarnaast voorzien wij dat het uniforme recht op pauze tot extra vragen leidt, met name wanneer burgers naar aanleiding hiervan menen onterecht een factuur te ontvangen. Samen met VWS en VNG willen wij een communicatieplan opstellen om zowel nieuwe als bestaande Wmo-cliënten zo goed mogelijk te informeren.

3. Aanvullende functionaliteiten

Voor deze uitvoeringstoets hebben wij niet alleen bepaald welke maatregelen strikt noodzakelijk zijn om het beleidsvoornemen uit te kunnen voeren, maar ook welke functionaliteit voor het uitvoeren van de ivb zeer wenselijk is om de burger optimaal te bedienen, de administratieve lasten voor CAK en gemeenten te beperken en het risico op fouten te verkleinen. Dit noemen we aanvullende functionaliteiten. Ze worden toegelicht in hoofdstuk 9

3. Aanleiding en doelstelling

3.1. Vraagstelling van VWS

Met de brief van 21 december 2023 met kenmerk 3750701-1059799-DMO, vraagt het ministerie van VWS om een uitvoeringstoets te doen naar een conceptwetsvoorstel waarmee het abonnementstarief wordt vervangen door een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage voor Wmo-maatwerkvoorzieningen.

Het conceptwetsvoorstel voorziet ook in een wettelijke basis op grond waarvan per AMvB nadere regels kunnen worden gesteld. In het bijzonder over de berekening van de eigen bijdrage, kostprijsbewaking voor hulpmiddelen en woningaanpassingen en het pauzeren van de eigen bijdrage. De exacte impact van het geheel van de voorstellen (wettekst en AMvB) kan daarom pas in beeld worden gebracht op basis van de concept AMvB waarin deze regels worden uitgewerkt. Deze AMvB is ten tijde van deze uitvoeringstoets nog niet beschikbaar en daarmee geen onderdeel van deze uitvoeringstoets. In plaats daarvan baseren wij deze toets mede op het gestelde in de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel, waarin zaken staan beschreven die in de AMvB zullen worden overgenomen en de eerder door ambtelijk VWS verstrekte notitie met contouren van het beleidsvoornemen. Daarin staan een aantal technische zaken op een groter detailniveau uitgewerkt die VWS voornemens is op te nemen in de AMvB.

Het ministerie van VWS heeft ons gevraagd om de uitvoeringstoets binnen een korter dan gebruikelijke termijn op te leveren. Het ministerie doet dit onder verwijzing naar het voortraject dat heeft plaatsgevonden. In dat voortraject heeft het ministerie – uitvoeriger dan gebruikelijk – het CAK en de partijen in de uitvoeringsketen² betrokken bij het ontwerp van de voorstellen, waarbij het ministerie uiteindelijk zelf, alles afwegende, tot een voorstel is gekomen.

Onder verwijzing naar bijlage 2 'Protocol Uitvoeringstoets' van het 'Governance-arrangement VWS-CAK', vraagt het ministerie van VWS om in de toets specifiek aandacht te besteden aan:

- De uitvoerbaarheid per 1 januari 2026;
- De noodzakelijke en minimale randvoorwaarden;
- Het juridisch kader;
- De gevolgen voor burgers (cliënten), de zogenaamde 'klantreis' en het beroep dat wordt gedaan op het 'doenvermogen', inclusief maatregelen die nodig en/of mogelijk zijn om het beroep op het doenvermogen zo veel mogelijk te beperken.

Het ministerie van VWS vraagt in afwachting van de exacte uitwerking van de bovengenoemde nadere regelgeving per AMvB in de toets op hoofdlijnen aandacht te besteden aan:

- de uitvoeringsrisico's en de beheersing daarvan;
- de gevolgen voor informatie-uitwisseling binnen de keten (in het bijzonder de informatiestandaarden);
- de gevolgen van deze wijziging op de organisatie van het CAK (mede in relatie de veranderingopgave voor het CAK);
- de gevolgen voor verantwoordings- en beleidsinformatie;

² Te weten: het CAK, het Ketenbureau i-Sociaal Domein, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en het Zorginstituut Nederland.

- het risico op fouten en fraude en de beheersing van die risico's;
- de implementatie- en (structurele) uitvoeringskosten³.

Over het onderwerp kostprijsbewaking (hulpmiddelen en woningaanpassingen) verzoekt het ministerie van VWS in de uitvoeringstoets uit te gaan van de vormgeving zoals door het CAK is voorgesteld in de ambtelijke werkgroep Uitvoeringsaspecten. Deze vormgeving volgt in grote lijnen de kostprijsbewaking zoals die nu door het CAK wordt uitgevoerd. De betreffende tekst over kostprijsbewaking is als separate bijlage bij bovengenoemde opdrachtbrief gevoegd. Dit betreft een noodzakelijk en onlosmakelijk onderdeel van het beleidsvoorstel voor een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage. Daarmee is het onderdeel van deze uitvoeringstoets.

Over het onderdeel pauzebeleid is afgesproken dat voor zover het in deze fase nog niet mogelijk is een voldoende goede inschatting te maken van de impact van het pauzebeleid, dat in de uitvoeringstoets expliciet aan te geven en de implementatie- en structurele uitvoeringskosten van het pauzebeleid in dat geval nog buiten beschouwing te laten. Het ministerie van VWS geeft daarbij aan dat het pauzebeleid nog minder ver is uitgewerkt. Het is een beleidsonderdeel is dat – technisch gezien – eventueel ook separaat, op een later moment ingevoerd zou kunnen worden.

Daarnaast is het verzoek van het ministerie van VWS om de samenwerking op te zoeken met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en ketenpartners. Verder verzoekt het ministerie van VWS om bij het opstellen van de uitvoeringstoets ook de lessen te betrekken die geleerd zijn vanuit onze ervaringen met de invoering van het abonnementstarief.

Wij hebben met het ministerie van VWS voor deze uitvoeringstoets de volgende termijnen afgesproken:

- Uiterlijk eind januari 2024 opleveren reactie op het juridisch kader alsmede onze visie op de noodzakelijke randvoorwaarden. Dit is op 31 januari 2024 opgeleverd.
- Uiterlijk op 12 februari opleveren concept-uitvoeringstoets. Dit is op 12 februari 2024 opgeleverd.
- Uiterlijk in week van 19 februari 2024 opleveren definitieve versie totale uitvoeringstoets.

3.2. Beschrijving van het beleidsvoornemen van VWS

3.2.1. Inhoud en doelstelling beleidsvoornemen

Op dit moment is voor een groot aantal voorzieningen in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015) het zogenaamde abonnementstarief van toepassing als eigen bijdrage. Dit is een vaste bijdrage van € 20,60 per maand (2024) die voor elke burger met hulp of ondersteuning vanuit de Wmo hetzelfde is, ongeacht inkomen, vermogen of het aantal uren benodigde ondersteuning.⁴ Met de invoering van het abonnementstarief in 2020, voorafgegaan door een voorlopige versie van het

³ Het CAK werkt momenteel ook aan een actualisatie van het kostprijsmodel waarmee het CAK haar uitvoeringskosten raamt. Het CAK heeft bij VWS aangegeven dat deze actualisatie op een later moment nog tot aanpassing van de geschatte structurele uitvoeringskosten kan leiden.

⁴ Enige uitzondering hierop zijn cliënten die tot de groep niet-pensioengerechtigde meerpersoonshuishoudens behoren. Voor hen bedraagt het abonnementstarief € 0 per maand.

abonnementsstarief in 2019⁵, werd beoogd voor burgers de stapeling van eigen bijdragen te beperken en het systeem van eigen bijdragen transparanter te maken en te vereenvoudigen. Deze doelen zijn bereikt.⁶

Echter, de invoering van het abonnementsstarief betekende destijds ook dat gemeenten een instrument werd ontnomen om burgers naar financiële draagkracht bij te laten dragen in de kosten van die voorzieningen⁷. Daarnaast betekende het dat gemeenten beperkt werden in de mate waarin zij burgers konden stimuleren tot kostenbewustzijn en het op andere wijze voorzien in hun ondersteuningsbehoefte. Het abonnementsstarief is voor mensen met een laag inkomen en geen vermogen even hoog als voor burgers met een hoog inkomen en/of groot vermogen. Als gevolg daarvan is het beroep op de Wmo 2015 voor met name huishoudelijke hulp de afgelopen jaren sterk gestegen en in mindere mate ook het beroep op de Wmo 2015 voor hulpmiddelen en woningaanpassingen. Daarbij is de procentuele stijging onder mensen met een midden- of hoger inkomen het sterkst geweest. Deze stijging was deels voorzien maar is groter dan verwacht. Deze 'aanzuigende werking' heeft geleid tot hogere kosten voor gemeenten (met mogelijk lokale bezuinigingen op andere voorzieningen binnen het sociaal domein tot gevolg), en/of heeft op lokaal niveau een ongunstige invloed gehad op wachtlijsten. De toegankelijkheid en kwaliteit van maatschappelijke ondersteuning komt daardoor onder druk te staan.

Met het oog op het voorgaande, wil de regering met ingang van 1 januari 2026 het inkomens- en vermogensafhankelijke karakter van de eigen bijdrage Wmo 2015 herstellen, wat neerkomt op het afschaffen van het abonnementsstarief en het herintroduceren van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage (ivb).

De herinstructie van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage brengt het risico op herinstructie van uitvoeringsproblematiek met zich mee zoals we die kende in de periode voor het abonnementsstarief. Met het wetsvoorstel wordt beoogd de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage daarom op zo'n manier te herintroduceren dat deze problematiek zoveel mogelijk wordt voorkomen. Ook wordt de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage zo vorm gegeven dat de toename van de stapeling van eigen bijdragen⁸ die daarmee samenhangt, wordt beperkt.

Het beleidsvoornemen op wettelijk niveau bestaat uit de volgende onderdelen:

1. De herinvoering van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage (ivb) voor maatwerkvoorzieningen⁹. Het CAK stelt de eigen bijdragen voor een maatwerkvoorziening vast en

⁵ Het abonnementsstarief werd voor maatwerkvoorzieningen in 2019 ingevoerd (Stb. 2018, 444) maar nog onder de oude wetgeving en de oude aanleversystematiek. Voor algemene voorzieningen die gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie in 2020 (Stb. 2019, 185 jo. Stb. 2019, 452). In 2020 is de nieuwe wetgeving voor beide inwerking getreden.

⁶ Monitor Abonnementsstarief, bijlage bij: Kamerstukken II 2022/23, 29 538, nr. 345.

⁷ Voorafgaand aan de invoering van het abonnementsstarief was een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage van toepassing.

⁸ Onder de stapeling van eigen bijdragen wordt verstaan de stapeling van eigen bijdragen over een zelfde termijn. De inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage in de Wmo 2015 kan stapelen met het eigen risico in de Zorgverzekeringswet (Zvw) en eigen bijdragen in de Zvw, zoals eigen bijdragen voor extramurale farmacie en hulpmiddelen. Vanwege anticumulatiebepalingen kan de inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage in de Wmo 2015 niet stapelen met eigen bijdragen voor de Wet langdurige zorg (Wlz) of eigen bijdragen voor beschermd wonen/opvang in de Wmo 2015.

⁹ Het abonnementsstarief is momenteel ook van toepassing op een deel van de algemene voorzieningen van gemeenten, namelijk de algemene voorzieningen waarbij sprake is van een duurzame hulpverleningsrelatie. Ook voor deze voorzieningen wordt het abonnementsstarief afgeschaft.

int deze met uitzondering van opvang of als de gemeente bij verordening heeft bepaald dat voor een bepaalde maatwerkvoorziening geen ivb geldt.

2. De gemeente kan bij verordening bepalen dat er een eigen bijdrage geldt voor algemene voorzieningen. Het college stelt eigen bijdragen voor het gebruik van een algemene voorziening vast en int deze. Omdat het CAK geen rol vervult bij de eigen bijdrage voor algemene voorzieningen valt deze eigen bijdrage buiten de reikwijdte van deze uitvoeringstoets. Voor wat betreft algemene voorzieningen *zonder duurzame hulpverleningsrelatie*, is het voorgaande overeenkomstig de bestaande situatie. Voor algemene voorzieningen *met duurzame hulpverleningsrelatie* is dit een verandering, omdat hiervoor nu nog het abonnementstarief geldt.
3. Wettelijke basis wordt gelegd voor het landelijk uniformeren van het startmoment eigen bijdrage
4. Wettelijke basis wordt gelegd voor het reguleren van pauzeren.
5. Op het niveau van de wet wordt geregeld dat geen eigen bijdrage verschuldigd is voor:
 - a. rolstoelen
 - b. maatwerkvoorzieningen voor burgers die gebruikmaken van ondersteuning uit de Wmo die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt¹⁰.
6. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld over de eigen bijdragen voor een maatwerkvoorziening, waaronder regels met betrekking tot:
 - a. de wijze van berekening van de eigen bijdragen;
 - b. de mogelijkheden om bij verordening groepen van burgers die gebruikmaken van ondersteuning uit de Wmo vrij te stellen van de plicht om de eigen bijdrage te betalen of voor hen een andere eigen bijdrage vast te stellen;¹¹
 - c. de mogelijkheden voor het college om individuele burgers die gebruikmaken van ondersteuning uit de Wmo vrij te stellen van de plicht om een eigen bijdrage te betalen.
 - d. de periode waarover de eigen bijdrage verschuldigd is;
 - e. restitutie van geïnde eigen bijdragen in situaties waarin de maatwerkvoorziening tijdelijk niet geleverd is;
 - f. de invordering van de eigen bijdrage;
 - g. de termijn waarbinnen de verschuldigde eigen bijdrage moet zijn voldaan.
7. Er komt geen overgangsregeling. Dit betekent dat burgers die in 2025 of eerder een maatwerkvoorziening vanuit de Wmo ontvingen een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage gaan betalen die mogelijk aanzienlijk hoger is dan het abonnementstarief.

De Wmo 2015 kent ook op dit moment al inkomens- en vermogensafhankelijke bijdragen voor de maatwerkvoorziening 'beschermd wonen'. De berekeningswijze van de eigen bijdragen voor **beschermd wonen** sluit aan bij de berekeningswijze van de eigen bijdragen voor langdurige zorg als bedoeld in de Wet langdurige zorg (Wlz). Met het voorliggend wetsvoorstel worden geen wijzigingen beoogd in de bijdragen voor beschermd wonen.

Daarnaast mogen de gemeenten de bijdragen voor de maatwerkvoorziening '**opvang**' op dit moment zelf bepalen, mits de cliënten ten minste voldoende geld overhouden voor het kunnen betalen van de (nominale) premie voor een zorgverzekering als bedoeld in de Zorgverzekeringswet (Zvw) alsmede een bedrag ter hoogte van het zogenoemde zak- en kleedgeld in de Participatiewet. Dit impliceert dat de

Gemeenten krijgen meer beleidsruimte om hiervoor zelf een eigen bijdrage vast te stellen. Deze algemene voorzieningen vallen dus niet meer onder de eigen bijdrage die door het CAK wordt vastgesteld en geïnd.

¹⁰ Op dit moment geldt een eigen bijdrage voor woningaanpassingen. Deze vervalt met dit wetsvoorstel.

¹¹ Op basis hiervan kan bijvoorbeeld het minimebeleid gehandhaafd blijven

bijdrage voor opvang afhankelijk kan zijn van het inkomen van de cliënt. Ook op dit punt beoogt het wetsvoorstel geen wijzigingen.

De capaciteit die beschikbaar is om zorg en ondersteuning te kunnen leveren, staat de komende jaren onder druk, terwijl de vraag naar zorg en ondersteuning de komende jaren fors toeneemt. Dit vraagt beleidskeuzes om de toegankelijkheid, betaalbaarheid en kwaliteit van de Wmo 2015 de komende jaren te kunnen (blijven) waarborgen. Om zorg en ondersteuning voor iedereen toegankelijk, betaalbaar en van goede kwaliteit te houden is het essentieel dat mensen alleen een beroep doen op Wmo-voorzieningen voor zover zij dat echt nodig hebben en dat zij naar (financiële) draagkracht bijdragen wanneer zij van die voorzieningen gebruik maken.

Het doel van dit wetsvoorstel is om het instrumentarium van gemeenten te vergroten waarmee zij:

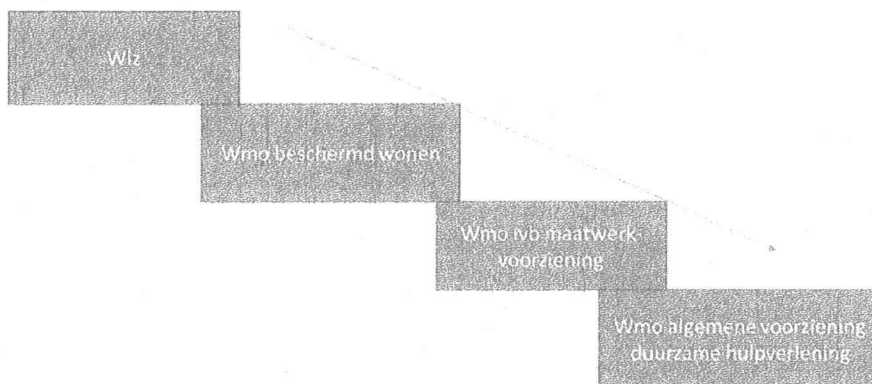
- burgers kunnen stimuleren om waar mogelijk zelf in hun ondersteuningsbehoefte te voorzien (door daarvoor een beroep te doen op hun sociale netwerk of deze ondersteuning particulier te bekostigen);
- van burgers die een beroep doen op Wmo-voorzieningen een financiële bijdrage kunnen vragen die past bij hun financiële draagkracht.

Voordat het abonnementstarief werd ingevoerd hadden gemeenten – naast de mogelijkheid van ‘minimabeleid’ – ook de mogelijkheid om bij verordening de minimumbijdrage en het marginale tarief te verlagen en de (inkomens)grenzen te verhogen waarboven het marginale tarief zou gelden. Omdat de eigen bijdrage niet bedoeld is als instrument voor gemeentelijk inkomensbeleid en omdat deze mogelijkheid de uitvoering voor het CAK veel complexer maakt, zullen deze afwijkingsmogelijkheden niet opnieuw worden geïntroduceerd.

Het CAK heeft geen enkele rol ten aanzien van eventuele eigen bijdrage voor algemene voorzieningen, ook niet als het gaat om een algemene voorziening met een duurzame hulpverleningsrelatie. Deze taak en verantwoordelijkheid ligt geheel bij de gemeenten. Dit wijkt af van de huidige situatie waarbij het abonnementstarief ook geldt voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie.

Verder blijven de huidige bepalingen omtrent anticumulatie met andere eigen bijdragen in de Wmo 2015 en de Wlz van kracht. De ivb is niet verschuldigd als er binnen het huishouden een eigen bijdrage Beschermd Wonen of Wlz wordt opgelegd. Ook blijft voor hulpmiddelen en woningaanpassingen gelden dat – indien naast het hulpmiddel en/of de woningaanpassing geen gebruik wordt gemaakt van andere Wmo-maatwerkvoorzieningen – geen eigen bijdrage meer hoeft te worden betaald zodra de som van de voor die voorzieningen betaalde bijdragen de kostprijs ervan heeft bereikt.

De streefdatum van de inwerkingtreding van de wijziging is 1 januari 2026.

Figuur 3.1 Anticumulatieregeling

3.2.2. Behandeling beleidsvoornemen

Op het moment van schrijven van deze toets is het concept wetsvoorstel zonder bijbehorende AMvB met ons gedeeld en wordt het tegelijkertijd ter internetconsultatie aangeboden. De ervaring leert dat de AMvB voor de uitvoeringspraktijk van het CAK belangrijk is. De uitwerking van de eigen bijdrage is immers vastgelegd in het Uitvoeringsbesluit en de uitvoeringsregeling. Afgesproken is dat zodra de AMvB is uitgewerkt, het CAK de gelegenheid krijgt om een meer gedetailleerde analyse te doen op de uitvoerbaarheid van hetgeen in de AMvB is opgenomen. Omdat de Memorie van Toelichting (MvT) bij dit concept wetsvoorstel al wel beleidsvoornemens beschrijft die later naar verwachting via de AMvB respectievelijk ministeriële regeling een plek krijgen in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 of de Uitvoeringsregeling Wmo 2015, worden die onderdelen als uitgangspunt genomen in deze uitvoeringstoets. Wat betreft het onderwerp kostprijsbewaking heeft VWS daarnaast een technische conceptuitwerking meegestuurd bij de aanvraag voor de uitvoeringstoets. Ook dat onderdeel wordt meegenomen in deze uitvoeringstoets. De genoemde onderdelen staan verder beschreven in hoofdstuk 4.

Zoals toegelicht in paragraaf 3.1 heeft het ministerie van VWS gevraagd om de uitvoeringstoets binnen een korter dan gebruikelijke termijn op te leveren. Daarbij is afgesproken dat sommige onderdelen, in afwachting van de AMvB op hoofdlijnen worden opgeleverd. In de eerder genoemde brief van 21 december 2023 staat aangegeven dat over de onderwerpen die op hoofdlijnen worden opgeleverd "Op basis van de uitwerking van de genoemde nadere regelgeving per AMvB zal ik u te zijner tijd om een meer gedetailleerde analyse vragen".

Het recht op **pauzeren**¹² van de eigen bijdrage is onderdeel van het beleidsvoornemen maar is nog niet uitgewerkt. Over het pauzeren bestaat nog onduidelijkheid ten aanzien van de wijze waarop de keten dit zal inrichten. Wij faciliteren nu al de minimale vorm van pauze bij het abonnementstarief, namelijk via een periodebericht start en stop. Wanneer een pauze start, stuurt de gemeente een stopdatum, op dezelfde wijze als wanneer de eigen bijdrage moet stoppen. Wanneer de pauze eindigt, stuurt de gemeente weer

¹² Pauzeren kan niet bij hulpmiddelen en woningaanpassingen.

een startdatum. Zolang dit binnen zes maanden na het stopbericht gebeurt, sturen wij geen nieuw startpakket.¹³

Deze werkwijze kan ook worden toegepast voor de ivb. Een eventuele uitgebreidere variant, door bijvoorbeeld een pauzebericht, moet eerst worden afgestemd in de keten en worden getoetst op uitvoerbaarheid, eventuele meerkosten en op haalbaarheid van de gewenste datum van inwerkingtreding.

¹³ Een startpakket bevat extra uitleg en is bedoeld voor burgers die voor het eerst met de eigen bijdrage te maken krijgen.

4. Definitie

4.1. Juridisch kader

De eigen bijdrage is geregeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015), het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 (Uvb) en de Uitvoeringsregeling Wmo 2015 (Uvr). Deze paragraaf beschrijft wat de voorgestelde wijzigingen van de wet betekenen voor de eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen, het pauzeren en de kostprijsbewaking. De wijzigingen van de regelingen (Uvb en Uvr) zijn op het moment van schrijven van deze uitvoeringstoets nog niet bekend. Wanneer deze in concept bekend zijn zullen we een aanvullende analyse op uitvoerbaarheid opleveren. Zo is de berekeningswijze van de ivb voor maatwerkvoorzieningen niet in de wet geregeld maar wordt die later middels een AMvB uitgewerkt en dat geldt ook voor de uitwerking van het pauzebeleid. In de Memorie van Toelichting (MvT) zijn echter al wel beleidsvoornemens opgenomen die later naar verwachting een plek krijgen in de Uvb of Uvr. En tot slot is eerder een contourennotitie verstrekt door VWS die richting geeft. Deze beleidsvoornemens worden als aannames meegenomen.

4.1.1. *Inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage*

In plaats van het huidige abonnementstarief komt er een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage (ivb) voor de Wmo. De huidige inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage voor beschermd wonen (eb bw) blijft ongewijzigd bestaan. De ivb is van toepassing op de maatwerkvoorzieningen van de Wmo met uitzondering van beschermd wonen en opvang. Daarnaast is de ivb niet van toepassing op algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie. Die laatste viel wel onder het abonnementstarief.

4.1.2. *Parameters*

De MvT bij het concept- wetsvoorstel beschrijft een aantal parameters¹⁴ (bouwstenen) aan de hand waarvan de ivb door het CAK moeten worden vastgesteld en geïnd. Het gaat om de parameters bijdrageplichtig inkomen, inkomensgrens, componenten waar de eigen bijdrage uit bestaat en huishoudtype. Deze parameters kunnen niet door gemeenten per verordening worden verhoogd of verlaagd. De mogelijkheid van het voeren van een minimabeleid door gemeenten blijft bestaan. Naast de in dit hoofdstuk beschreven parameters blijft het CAK op basis van de gemeentelijke inkomensgrenzen voor minimabeleid bepalen of een eigen bijdrage in rekening gebracht moet worden.

4.1.2.1 *Bijdrageplichtige inkomen*

Het concept wetsvoorstel geeft op het niveau van de wet aan dat de hoogte van een eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening afhankelijk is van het inkomen en het vermogen van de burger of, indien de burger een echtgenoot heeft, van hun gezamenlijke inkomen en vermogen. Dit wordt het bijdrageplichtige inkomen genoemd. Het bijdrageplichtig inkomen bestaat uit het verzamelinkomen als bedoeld in artikel 2:18 van de Wet inkomstenbelasting 2001 plus een vermogensinkomensbijtelling (VIB) van 4% van de rendementsgrondslag boven de vermogensgrens zoals vastgesteld in artikel 9.4, eerste lid, onderdeel c, van de Wet inkomstenbelasting 2001. Dezelfde gegevens worden gebruikt bij de eigen bijdrage beschermd wonen en worden door het CAK bij de belastingdienst opgevraagd.

¹⁴ Deze parameters worden in deze uitvoeringstoets als aannames gehanteerd zoals ze beschreven zijn in de MvT in afwachting van de amvb.

4.1.2.2 Inkomensgrens

Er worden twee inkomensgrenzen geïntroduceerd. De eerste is 120% van het sociaal minimum¹⁵. De tweede is 170% van het sociaal minimum. Voor het deel van het bijdrageplichtige inkomen dat op of beneden de grens ligt geldt een ander type bedrag dan voor het deel van het bijdrageplichtige inkomen dat boven die grens ligt.

4.1.2.3 Componenten

De ivb kent 3 componenten waarmee de ivb wordt opgebouwd:

- Minimum ivb = vast bedrag per maand en qua hoogte gelijk aan het abonnementstarief¹⁶.
- Marginale tarief = opslag bovenop het minimum bedrag, ter hoogte van een twaalfde deel van 10%¹⁷ van het bijdrageplichtige jaarinkomen dat ligt boven de inkomensgrens.
- Maximum ivb = maximale bedrag per maand¹⁸. De burger betaalt per maand nooit een hoger bedrag dan het maximum. Het maximumbedrag is bij benadering gelijk aan de maandelijkse kosten voor gemeenten van twee uur huishoudelijke hulp per week.

4.1.2.4 Huishoudtypes

De nieuwe systematiek maakt onderscheid naar verschillende huishoudtypes:

- éénpersoonshuishoudens die AOW-gerechtigd zijn;
- éénpersoonshuishoudens die niet AOW-gerechtigd zijn;
- meerpersoonshuishoudens waarvan beide partners AOW-gerechtigd zijn;
- meerpersoonshuishoudens waarvan ten minste één van beide partners niet AOW-gerechtigd is.

Hieronder volgt een overzicht welke parameters (bouwstenen) per type huishouding van toepassing zijn.

Huishoudtype	Hoogte inkomen	Hoogte ivb
éénpersoonshuishoudens die AOW-gerechtigd zijn	Lager dan of gelijk aan 120% van het sociaal minimum	Minimum ivb
éénpersoonshuishoudens die AOW-gerechtigd zijn	Hoger dan 120% van het sociaal minimum	Minimum ivb + marginale tarief en niet meer dan de maximum ivb.
éénpersoonshuishoudens die niet AOW-gerechtigd zijn;	Lager dan of gelijk aan 120% van het sociaal minimum	Minimum ivb
éénpersoonshuishoudens die niet AOW-gerechtigd zijn;	Hoger dan 120% van het sociaal minimum	Minimum ivb + marginale tarief en niet meer dan de maximum ivb
meerpersoonshuishoudens waarvan beide partners AOW-gerechtigd zijn;	Lager dan of gelijk aan 120% van het sociaal minimum	Minimum ivb

¹⁵ Hiermee wordt bedoeld op: de normen die zijn gebaseerd op de Toeslagenwet en de Algemene Ouderdomswet (AOW)

¹⁶ Is in 2024 € 20,60 per maand.

¹⁷ Percentage Is gelijk aan de lage eigen bijdrage (leb) die geldt binnen de Wlz en beschermd wonen binnen de Wmo. Zie artikel 3.3.2.2 lid 1 Wlz respectievelijk 3.12 lid 1 Uitvoeringsbesluit Wmo 2015

¹⁸ Is op prijspeil 2024 € 275,- per maand.

meerpersoonshuishoudens waarvan beide partners AOW-gerechtigd zijn;	Hoger dan 120% van het sociaal minimum	Minimum ivb + marginale tarief en niet meer dan de maximum ivb.
meerpersoonshuishoudens waarvan ten minste één van beide partners niet AOW-gerechtigd is	Lager of gelijk aan 170% van het sociaal minimum	Tot 170 % van het bijdrageplichtige inkomen vrijgesteld.
meerpersoonshuishoudens waarvan ten minste één van beide partners niet AOW-gerechtigd is	Hoger dan 170% van het sociaal minimum	Het marginale tarief en niet meer dan de maximum ivb

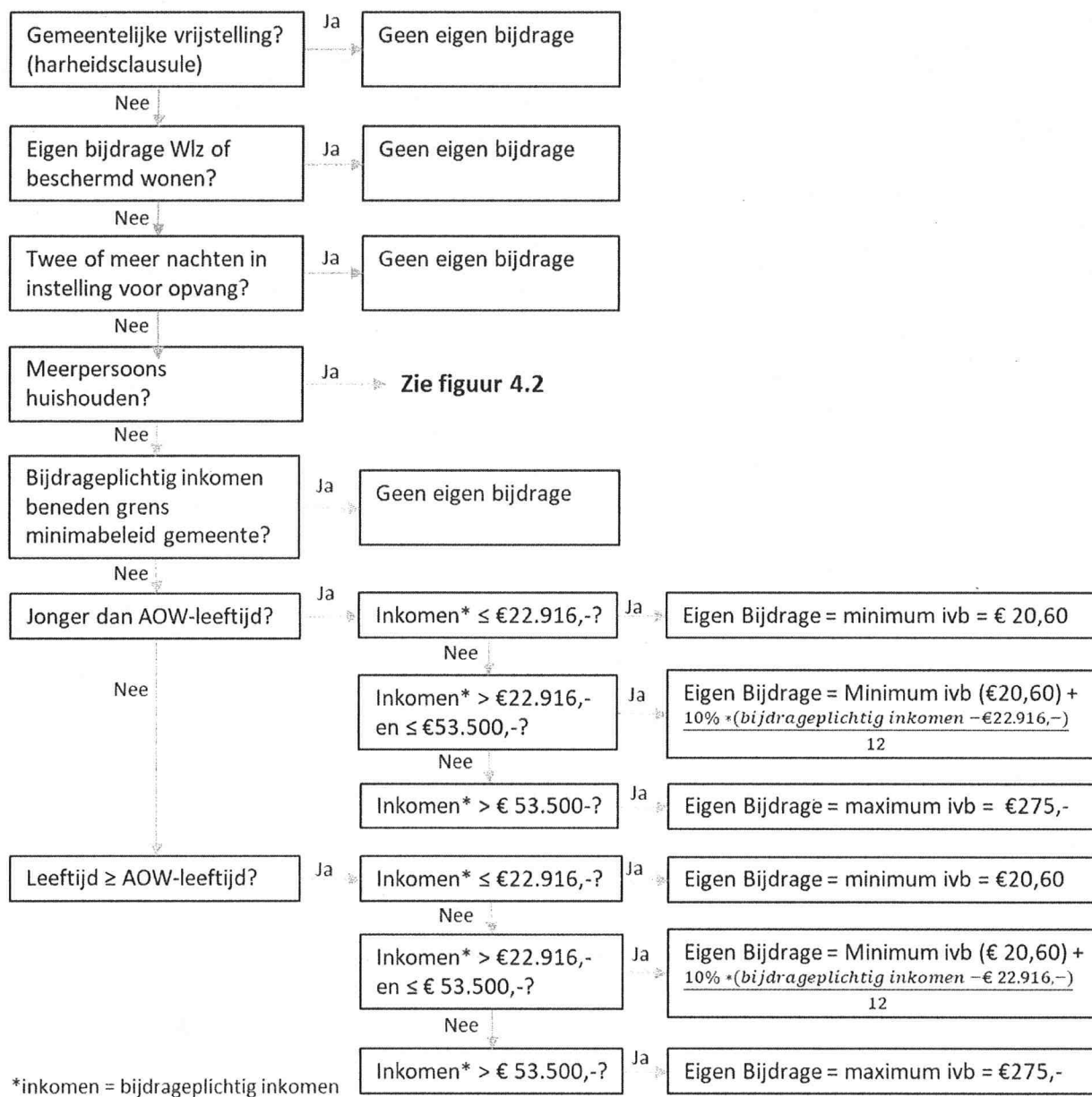
- De eigen bijdrage wordt niet gekoppeld aan het gebruik¹⁹ en geldt per huishouden.
- De eigen bijdrage geldt altijd voor de hele kalendermaand, ook als slechts over een deel van de kalendermaand ondersteuning is ontvangen.
- Als gemeenten bij verordening hebben bepaald dat een eigen bijdrage verschuldigd is, hebben zij – conform de huidige situatie – de volgende mogelijkheden om af te wijken van het standaard eigen bijdrageregime:

-Minimabeleid voor groepen burgers

-Gemeenten kunnen vrijstellingen geven aan burgers die onvoldoende betalingscapaciteit hebben (minimabeleid voor individuele burgers) en aan burgers aan wie ondersteuning gelet op hun ggz-problematiek of strafrechtelijk verleden wenselijk is en van wie kan worden gevreesd dat zij zich aan de hulpverlening onttrekken indien zij er een eigen bijdrage voor moeten betalen.

- Gemeenten kunnen een vrijstelling geven aan een burger als de gemeente, na advies van een instelling voor maatschappelijk werk, de Raad voor de Kinderbescherming of Veilig Thuis, van oordeel is dat de verschuldigdheid van de bijdrage kan leiden tot mishandeling, verwaarlozing of ernstige schade voor de opvoeding van een minderjarige door een ouder (art. 3.8, derde lid, onderdeel c, Uitvoeringsbesluit Wmo 2015).

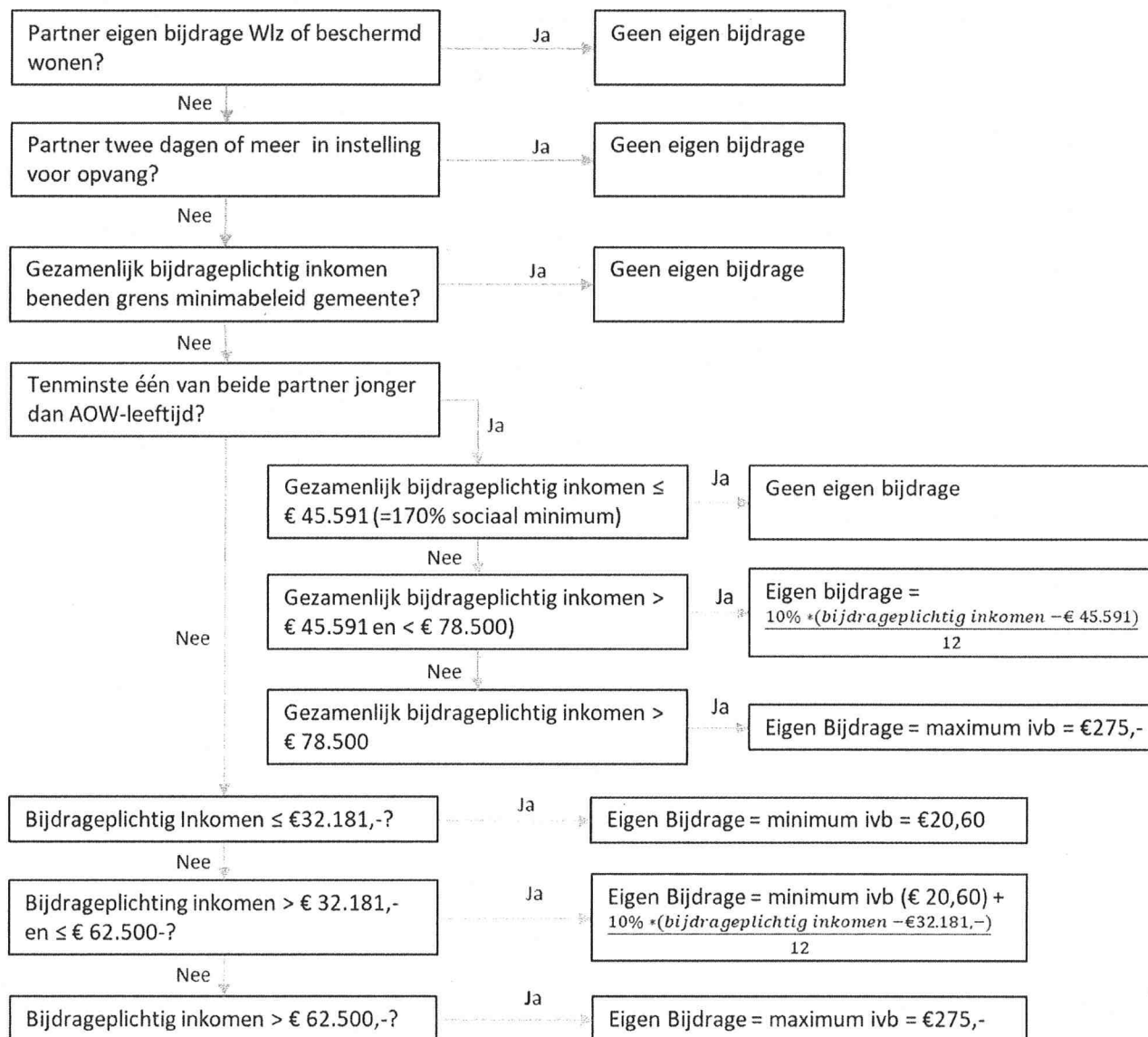
¹⁹ De hoogte van de ivb is niet afhankelijk van het aantal uren zorg dat wordt geleverd of het aantal soorten ondersteuning die de burger vanuit de Wmo gebruikt.

Figuur 4.1 Stroomschema berekening eigen bijdrage éénpersoonshuishouden, deel 1

Eigen bijdrage bij meerpersoonshuishouden (vervolg op figuur 4.1)

Let op! Het bijdrageplichtig inkomen betreft het gezamenlijk inkomen

Figuur 4.2 Stroomschema berekening eigen bijdrage, deel 2**4.1.2.5 Peiljaar bijdrageplichtig inkomen**

- Het bijdrageplichtig inkomen bedraagt het (gezamenlijke) verzamelinkomen over het peiljaar (t-2), vermeerderd met de vermogensinkomensbijtelling³⁰. Deze VIB bedraagt 4% van de rendementsgrondslag boven de vermogensgrens zoals vastgesteld in artikel 9.4, eerste lid, onderdeel

³⁰ Het bijdrageplichtig inkomen is gelijk aan het verzamelinkomen als bedoeld in artikel 2.18 van de Wet inkomstenbelasting 2001 plus een vermogensinkomensbijtelling (VIB). Indien de burger geen aanslag inkomstenbelasting ontvangt, wordt niet van het verzamelinkomen uitgegaan, maar van het belastbaar loon als bedoeld in artikel 9 van de Wet op de loonbelasting 1964.

c, van de Wet inkomstenbelasting 2001. De basis voor het berekenen van de ivb is daarmee gelijk aan de basis voor de eigen bijdrage beschermd wonen.

- Peiljaarverlegging: burgers kunnen met een peiljaarverlegging een aanpassing van de eigen bijdrage aanvragen als het bijdrageplichtig inkomen in het lopende jaar tenminste € 3.105,80 (prijspeil 2024) lager is dan het bijdrageplichtig inkomen in jaar t-2. De aanvraag moet binnen vier maanden na afloop van het kalenderjaar of binnen vier maanden na vaststelling van de eigen bijdrage ontvangen zijn. Na ontvangst door het CAK van het definitieve inkomen vindt definitieve vaststelling plaats, waarbij wordt gecontroleerd of aan de voorwaarde van het minimale verschil in inkomen is voldaan.²¹

4.1.2.6 Eigen bijdrage in het geval inkomensgegevens ontbreken

Wij gaan ervan uit dat artikel 3:17 Uvt net als bij beschermd wonen van toepassing wordt. Dat bepaalt dat bij het ontbreken van de inkomensgegevens het CAK de minimum ivb²² oplegt. Als later alsnog inkomensgegevens beschikbaar komen herzien we zo nodig de eigen bijdrage voor burgers. Deze werkwijze is ook voor de ivb wenselijk omdat dit soort situaties weinig voorkomen (bijvoorbeeld burgers die uit het buitenland komen) en het relatief complexe ICT aanpassingen vergt als het anders zou moeten. Op basis van het vorige wetsvoorstel passende eigen bijdrage huishoudelijke hulp (Wmo HH) doen we in deze uitvoeringstoets de aanname dat dit artikel ook op de komende ivb van toepassing is en verwijzen op dit punt naar het hoofdstuk met aanbevelingen (hoofdstuk 5).

4.1.2.7 Jaarbeschikking

Nu de eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen inkomens- en vermogensafhankelijk wordt impliceert het dat de eigen bijdrage jaarlijks opnieuw moet worden berekend voor de periode van de eerste dag van januari tot en met de eenendertigste dag van de daaropvolgende maand december net als bij beschermd wonen op basis van artikel 3:18 Uvb Wmo 2015 geldt. De eigen bijdrage wordt tenminste jaarlijks opnieuw vastgesteld. Als er gedurende het jaar iets verandert met impact op de eigen bijdrage, wordt tussentijds opnieuw een beschikking gestuurd²³. Omdat dit in het Uvb is geregeld en het concept- wetsvoorstel en de MvT daarover niets aangeeft, is dit een aanname in afwachting van de AMvB.

4.1.2.8 Gevallen waarin geen eigen bijdrage verschuldigd is

- Anticumulatie (zie afbeelding 3.1 pagina 14): Om stapeling van eigen bijdragen te beperken, blijven de huidige anticumulatiebepalingen in relatie tot de eigen bijdragen beschermd wonen en de eigen bijdragen Wlz van kracht, waarbij de eigen bijdragen voor beschermd wonen en zorg in het kader van de Wlz voorliggend zijn. Daarnaast maakt het voor de hoogte van de ivb niet uit of iemand binnen zijn maatwerkvoorziening slechts één soort maatschappelijke ondersteuning ontvangt (bijvoorbeeld alleen huishoudelijke hulp) of meerdere soorten ondersteuning (bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, begeleiding en een scooter). Dit staat beschreven in de MvT bij het concept wetvoorstel. In afwachting van de AMvB is bovenstaande een aanname op basis van hetgeen beschreven staat in de MvT.
- Het concept-wetsvoorstel voorziet dat burgers onder de achttien jaar geen eigen bijdragen verschuldigd zijn, ook niet voor woningaanpassingen. Uit de formulering van het artikel volgt dat voor

²¹ Dit is gelijk aan de regels voor de peiljaarverlegging eigen bijdrage beschermd wonen. Zie artikel 3:14 lid 2, 3 en 4 Uvb Wmo 2015

²² € 20,60 per maand prijsspeil 2024

²³ Bijvoorbeeld als de hoogte van de eigen bijdrage wijzigt omdat de huishoudsamenstelling gedurende het jaar wijzigt, de AOW leeftijd wordt bereikt of de burger verhuist naar een gemeente waar een ander minimabeleid wordt gevoerd.

hulpmiddelen of woningaanpassingen die zijn geleverd voordat de cliënt achttien werd, ook na het bereiken van die leeftijd geen ivb kan worden gevraagd.

- In afwachting van de AMvB en op grond van de beleidsvoornemens beschreven in de MvT is de aanname in deze uitvoeringstoets dat dezelfde voorwaarden blijven gelden zoals bij het huidige abonnementstarief, zoals verwoord in artikel 3.8 lid 3, onderdelen a t/m c en g en h. Onderdeel d (rolstoel) is op het niveau van de wet geregeld. Daarvoor blijft gelden dat er geen eigen bijdrage verschuldigd is. Onderdeel e vervalt en wordt vervangen door een regeling op het niveau van de wet namelijk dat burgers onder de 18 jaar geen eigen bijdrage verschuldigd zijn, ook niet voor woningaanpassingen. Onderdeel f wordt vervangen de bepaling dat deze groep vanaf een inkomen boven de 170% van het sociaal minimum wel een eigen bijdrage gaat betalen. En onderdeel i vervalt omdat dat betrekking had op de maanden april en mei van het kalenderjaar 2020, en dus uitgewerkt is.

4.1.2.9 Kostprijsbewaking

Bij hulpmiddelen en woningaanpassingen zal bewaakt worden dat het totaal van de door de burger (voor deze voorzieningen) maandelijks betaalde eigen bijdragen de kostprijs van deze voorzieningen niet overschrijdt. Deze kostprijsbewaking bestond al in de periode voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief en bestaat nog steeds. Het CAK voert deze kostprijsbewaking uit en meldt een gemeente (drie maanden van tevoren) wanneer de kostprijs bereikt wordt. De gemeente gebruikt dit signaal van het CAK om te controleren of de burger op het moment van het bereiken van de kostprijs nog andere bijdrageplichtige vormen van maatschappelijke ondersteuning heeft lopen. Zo niet, dan geeft de gemeente dit door en stopt het CAK met het innen van de bijdrage. Het proces kent dan de volgende kenmerken:

- Geldt alleen voor hulpmiddelen en woningaanpassingen net als bij het huidige abonnementstarief.
- Kostprijs en startdatum ontvangt het CAK via een bericht net als bij huidig abonnementstarief.
- Het is daarna aan gemeenten om- indien van toepassing- een stopbericht te sturen.
- Er is door het ministerie van VWS de keuze gemaakt om uit te gaan van de opgelegde²⁴ eigen bijdrage. Dat wijkt af van de huidige situatie waarbij met de vastgestelde eigen bijdrage²⁵ wordt gewerkt.

4.1.2.10 Start eigen bijdrage en pauzeren

Op grond van het wetsvoorstel wordt in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 geregeld wanneer de plicht tot het betalen van een eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening start en wanneer deze eindigt. Tevens vormt het de basis voor het stellen van regels over de pauzering van de eigen bijdrage.

Geregeld gaat worden dat de ivb verschuldigd is vanaf het moment waarop een maatwerkvoorziening in natura daadwerkelijk is gestart of een pgb is verleend. Voorts wordt geregeld dat de ivb in principe verschuldigd is zolang de burger de voorziening geleverd krijgt of de voorziening beschikbaar is voor zijn gebruik of, in het geval van het pgb, gedurende de periode waarvoor het pgb is verleend. Hier zullen echter twee soorten uitzonderingen op worden geregeld.

²⁴ Opgelegde eigen bijdragen zijn de eigen bijdragen waarvoor uiteindelijk een factuur is gestuurd door het CAK. Voor burgers die zijn vrijgesteld geldt dat er geen eigen bijdrage wordt opgelegd.

²⁵ Vastgestelde eigen bijdrage is de bijdrage die na ontvangst van een startbericht vanuit gemeenten op basis van de opgevraagde inkomensgegevens wordt berekend en vastgesteld door het CAK.

Ten eerste zal worden geregeld dat voor een hulpmiddel of woningaanpassing geen ivb meer verschuldigd is vanaf het moment waarop het totaal van de daarvoor maandelijks opgelegde ivb-en, gelijk is aan de kostprijs van dat hulpmiddel of die woningaanpassing. De ivb loopt dan alleen nog door als de burger binnen de maatwerkvoorziening nog andere maatschappelijke ondersteuning ontvangt.

Ten tweede geeft het concept wetsvoorstel de basis voor het opstellen van regels over de pauzering van de ivb in situaties waarbij er binnen de beschikkingstermijn door omstandigheden gedurende langere tijd geen feitelijke levering van een voorziening in natura aan de burger plaatsvindt. Aangezien de eigen bijdrage per hele kalendermaand wordt opgelegd, onafhankelijk van de duur van de ondersteuning in betrokken maand, wordt de eigen bijdrage pas gepauzeerd wanneer tenminste een kalendermaand lang geen Wmo-ondersteuning wordt genoten. In de MvT wordt gesproken over de mogelijkheid van restitutie van de eigen bijdrage. Uit de contourennotitie volgt dat dit door gemeenten wordt gedaan, zonder actieve betrokkenheid van het CAK. Het CAK gaat wat betreft pauzeren uitsluitend uit van een werkwijze met een periodebericht start en stop.

4.1.2.11 Jaarlijkse indexatie

Het concept- wetsvoorstel bevat geen bepaling over indexatie. Wel staat er aangegeven dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld over de wijze van berekening van de eigen bijdrage. Ook staat in de MvT aangegeven dat het minimum ivb nu het prijspeil van 2024 wordt gehanteerd maar bij invoering in 2026 zal worden geïndexeerd. Bovendien is het abonnementstarief per 2024 ook geïndexeerd. Het huidige artikel 3.7 van het uitvoeringsbesluit bepaalt dat bij ministeriële regeling de minimale en maximale eigen bijdrage voor beschermd wonen en het grensbedrag²⁶ dat gehanteerd wordt bij peiljaarverlegging jaarlijks worden geïndexeerd aan de hand van de consumentenprijsindex. De verwachting is dat deze regels ook gaan gelden voor de ivb, ook omdat dit het plan was bij het inmiddels ingetrokken wetsvoorstel voor de passende eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp. Hiermee wordt het regelgevingsniveau voor de wijze van indexatie van het ivb gelijk getrokken met het niveau waarop dat is geregeld voor de eigen bijdrage voor beschermd wonen en de eigen bijdrage voor langdurige zorg. Op basis van deze gegevens is de aanname in deze uitvoeringstoets dat bovengenoemde bedragen jaarlijks op basis van het uitvoeringsbesluit worden geïndexeerd. De inkomensgrenzen waarboven de eigen bijdrage wordt verhoogd met een percentage van een deel van het inkomen (marginale tarief), worden (uitgedrukt in euro's) eveneens jaarlijks gewijzigd.²⁷

4.2. Definiëring doelgroep

De doelgroep bestaat uit alle burgers van 18 jaar en ouder die een maatwerkvoorziening ontvangen m.u.v. beschermd wonen en opvang. Bij de invoering van het abonnementstarief voor de Wmo nam het gebruik van met name huishoudelijke hulp toe, ook bij de hogere inkomens. Het voorstel komt erop neer dat alle meerpersoonshuishoudens waarvan ten minste een van de partners de AOW-gerechtigde leeftijd nog niet heeft bereikt en waarvan het bijdrageplichtige inkomen meer dan 170% sociaal minimum bedraagt – anders dan nu een eigen bijdrage moet gaan betalen – en dat alle andere huishoudens een hogere eigen bijdrage dan het abonnementstarief moeten gaan betalen als ze een bijdrageplichtig inkomen van meer dan 120% sociaal minimum hebben (en de minimum eigen bijdrage – die even hoog is als het abonnementstarief – als ze een bijdrageplichtig inkomen van minder dan 120% van het sociaal minimum hebben). Dit geldt alleen dan niet, als er een vrijstelling van de eigen bijdrage geldt, bijvoorbeeld

²⁶ In 2023 was dat een bedrag van €2853,- genoemd in artikel 3:14 Uvb Wmo 2015

²⁷ De wijze waarop is op het moment van schrijven van de uitvoeringstoets nog niet bekend.

op basis van minimabeleid van gemeenten. Omdat de mogelijkheid van het voeren van een minimabeleid blijft bestaan verandert er voor deze groep niets.

Het is de verwachting dat de invoering van een inkomens en vermogensafhankelijke eigen bijdrage voor een verlaging van het aantal burgers dat gebruikmaakt van ondersteuning uit de Wmo zal zorgen. Echter, tegelijk is sprake van een langjarige trend van groei van het aantal burgers die gebruikmaken van ondersteuning uit de Wmo, in verband met vergrijzing en bevolkingstoename. Het CAK gaat uit van de volgende aantallen.

Tabel 1: Raming aantal burgers waarvoor CAK eigen bijdrage vaststelt en int.

Wmo IVB	2026	2027	2028	2029
aantal klanten peildatum 1 januari	720.000	700.000	685.000	690.000
aantal betalende klanten	535.000	520.000	510.000	515.000
% (in decimalen) EB = minimum EB	0,5	0,55	0,58	0,6
% (in decimalen) EB > minimum EB	0,5	0,45	0,42	0,4
Aantal klanten EB = minimum EB	267.500	286.000	295.800	309.000
Aantal klanten EB > minimum EB	267.500	234.000	214.200	206.000

4.3. Gewijzigd proces op hoofdlijnen

Het voornemen van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo komt gemeenten tegemoet in de ontstane problemen vanwege de sterke groei in aantal burgers die hulp afnemen en de daarmee gepaarde gaande kosten. Tegelijk vergroot het beleidsvoornemen de complexiteit voor burgers en de keten.

Burgers

- Burgers met een bijdrageplichtig inkomen boven genoemde inkomensgrenzen gaan een hogere eigen bijdrage betalen.
- De complexiteit van de regeling neemt toe door de berekening van de inkomens- en vermogens afhankelijke eigen bijdrage.
- Kostprijzbewaking wordt complexer in combinatie met de inkomens- en vermogens afhankelijke eigen bijdrage.
- Omdat de berekening van de eigen bijdrage complexer wordt en de eigen bijdrage voor een deel van de burgers hoger zal zijn, neemt het aantal contactmomenten met burgers toe. We verwachten een toename van klachten, bezwaren en verzoeken om de eigen bijdrage aan te passen door middel van een peiljaarverlegging ten opzichte van de situatie bij het abonnementstarief.
- Het CAK verwacht een toename van vragen van burgers over de rekentool omdat deze rekentool voor meer burgers van belang wordt om inzicht te krijgen in de hoogte van de eigen bijdrage zodat zij een afweging kunnen maken om al of niet gebruik te (blijven) maken van de Wmo.
- We verwachten vragen, klachten en mogelijk bezwaren van burgers aan wie eerder dan de datum van inwerkingtreding een woningaanpassing is verstrekt. Ten tijde deze verstrekking geldt immers nog het abonnementstarief en omdat een woningaanpassing in principe niet gestopt of ingeleverd kan worden, kunnen burgers met een hoger inkomen niet voorkomen dat zij een hogere bijdrage gaan betalen.

Keten

De complexiteit in de keten neemt toe. Hierdoor wordt de uitvoering van de regeling ook complexer:

- Gemeenten moeten, net als nu ook al het geval is, afspraken maken met meerdere zorgaanbieders over tijdige informatie-uitwisseling bij het pauzeren van de ondersteuning. Omdat de eigen bijdrage hoger wordt, is de verwachting dat burgers eerder verwachten dat het innen van de eigen bijdrage wordt gepauzeerd als er tijdelijk geen zorg wordt geleverd i.p.v. dat er later wordt gerestitueerd. Het wordt daarom nog belangrijker dat gemeenten gaan sturen op tijdige aanlevering richting zorgaanbieders.
- Gemeenten moeten de burger aan de voorkant meer informeren over de ordegrrootte van de eigen bijdrage zodat burgers een goede afweging kunnen maken om het al of niet zelf te gaan inkopen en te bekostigen in plaats van een beroep te doen op de Wmo. Het CAK verwacht een toename van vragen vanuit gemeenten over de rekentool omdat gemeenten tot nu toe niet gewend zijn om een financiële afweging die de burger moet kunnen maken te betrekken bij hun keukentafelgesprekken.
- Gemeenten die nu nog de kostprijs voor woningaanpassingen en hulpmiddelen zelf bewaken, moeten dat vanaf 1-1-2026 door het CAK laten uitvoeren omdat zij niet weten wat de hoogte is van de eigen bijdrage van de burger. Bij het abonnementstarief is de eigen bijdrage voor iedere burger hetzelfde en kunnen gemeenten de kostprijs dus zelf bewaken. Het CAK mag de hoogte van de eigen bijdrage van individuele burger niet met de gemeente delen aangezien de eigen bijdrage gebaseerd is op het inkomen en vermogen en dit privacygevoelige informatie betreft.
- Afhankelijk van de concrete uitwerking van het pauzebeleid neemt het berichtenverkeer toe voor gemeenten door het recht op pauze. Doordat de kostprijs voor woningaanpassingen en hulpmiddelen door het CAK bewaakt gaat worden, ook voor gemeenten die dat nu nog zelf doen, neemt ook voor dat deel het berichtenverkeer toe.
- De uitwisseling tussen het CAK en de Belastingdienst voor inkomens- en vermogensgegevens wordt geïntensiveerd.
- De beschreven toename aan complexiteit zorgt naar verwachting voor een toename van het aantal correcties en naleveringen. Dit leidt onvermijdelijk tot meer besluiten met terugwerkende kracht, waardoor er stapelfacturen ontstaan met administratieve lasten voor de burger. De toename aan complexiteit vraagt daarom een extra investering in de (technische) inrichting van de organisatie, kennis en capaciteit om dienstverlening met de menselijke maat te borgen.

5. Randvoorwaarden, aanbevelingen en uitgangspunten

Dit hoofdstuk is gebaseerd op het wetsvoorstel en de daarbij behorende Memorie van Toelichting, zoals die door het ministerie van VWS op 19 december 2023 zijn verstrekt, en op onze interpretatie daarvan zoals weergegeven in hoofdstuk 4 (Definitie). Allereerst beschrijven wij de randvoorwaarden waaraan moet zijn voldaan om het beleidsvoornemen succesvol te kunnen implementeren. Deze randvoorwaarden zijn mede gebaseerd op onze visie (hoofdstuk 2), de gesignaleerde risico's (hoofdstuk 11) en de geleerde lessen/succesfactoren uit de implementatie van het abonnementstarief en de implementatie doordecentralisatie beschermd wonen. In paragraaf 5.2 volgen de aanbevelingen die wij doen op basis van opgedane ervaring. Tenslotte komen de uitgangspunten aan bod die zijn gehanteerd bij deze uitvoeringstoets.

5.1. Randvoorwaarden

1. Opdrachtverstrekking tot implementatie uiterlijk op 15 mei 2024

Om op 1 januari 2026 gereed te zijn is opdrachtverstrekking door VWS op uiterlijk 15 mei 2024 een vereiste. De IT-teams starten vanaf het derde kwartaal 2024 met realisatie van vereiste functionaliteit. De planning en voorbereiding daarvoor starten in juni en daarom is 15 mei de uiterste datum. Op het moment van opdrachtverstrekking moeten alle uitgangspunten duidelijk zijn. Dat betekent dat ook de inhoud van de AMvB vast moet staan, evenals de wijze waarop het pauzebeleid en kostprijsbewaking plaats moeten vinden. In het geval er wijzigingen plaatsvinden zullen wij de impact daarvan op kosten en haalbaarheid moeten toetsen.

2. Geen nieuwe opdrachten binnen domein Wmo

Het CAK heeft beperkte ruimte voor meerwerk binnen het Wmo domein. Naast deze beleidswijziging is er daarom geen ruimte voor andere beleidsvoornemens met significante impact. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor een eventuele eigen bijdrage voor jeugdzorg. Zie ook de paragraaf over cumulatieve effecten in deze uitvoeringstoets voor meer toelichting op de samenloop met onze veranderopgave.

3. Gezamenlijk vastgestelde go/no go momenten

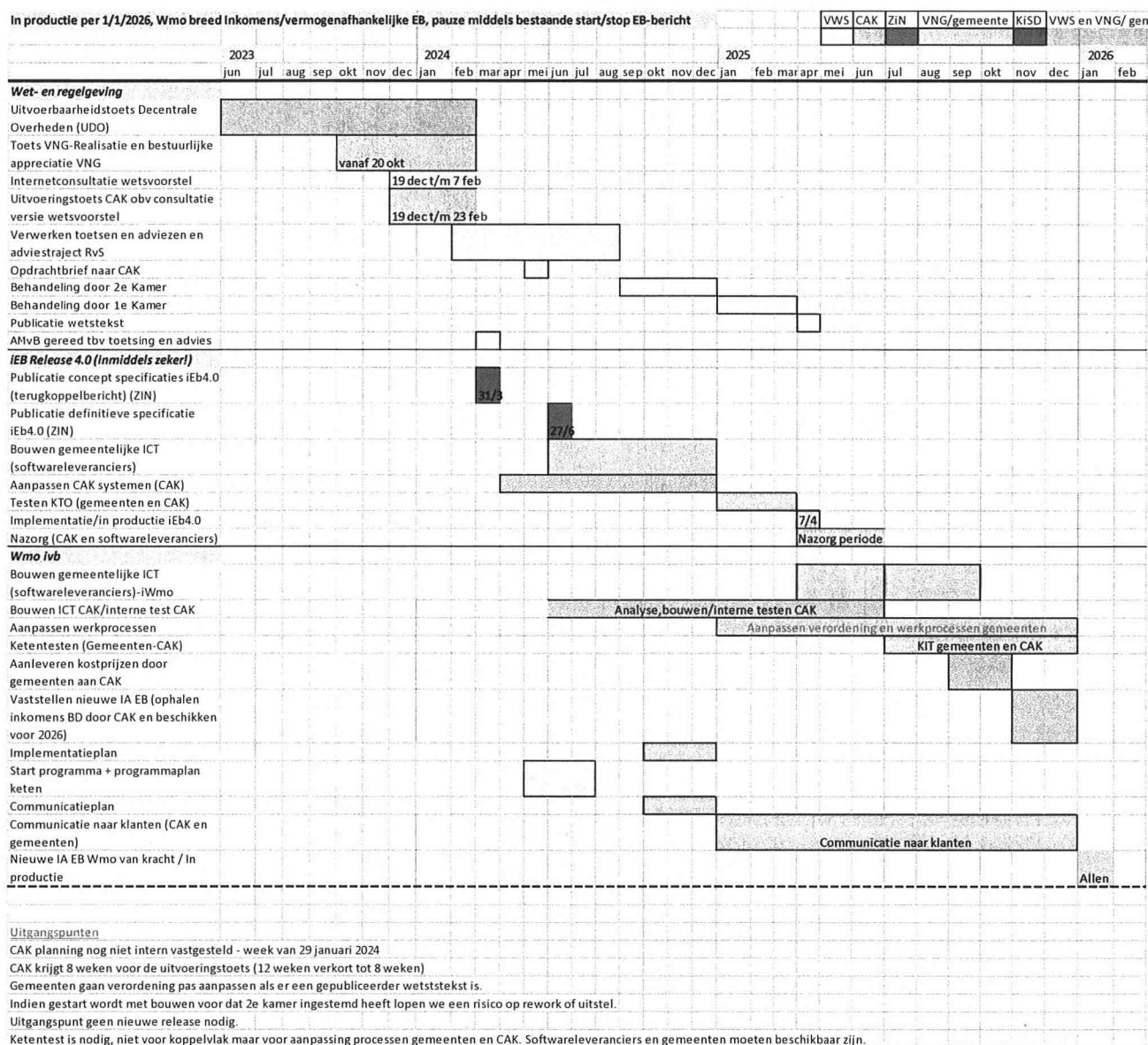
Er moeten duidelijke, in de keten gezamenlijk vastgestelde go/no go momenten zijn. Deze willen we vaststellen in het eerste overleg met de keten in een in te richten stuurgroep. Door expliciet deze momenten vast te stellen borgen we dat we alleen live gaan als dat verantwoord is vanuit het perspectief van opdrachtgever, burger en ketenpartners. Vanuit onze ervaring met het Wmo abonnementstarief, hebben we geleerd dat doorgaan terwijl niet alle stoplichten op groen staan tot diverse problemen leidt. Denk aan administratieve lasten voor de burger, onrechtmatige uitvoering, vertraging, onvoldoende kwaliteit, creëren van kostbare workarounds et cetera.

4. Ketenpartijen committeren zich aan de ketenplanning

Om invoering per 1 januari 2026 mogelijk te maken is het van belang dat iedere partij in de keten zich bestuurlijk committeert aan de planning. Elke betrokken partij in de keten moet de werkzaamheden tijdig uitvoeren om zo de planning in zijn geheel te kunnen behalen. Het is dus niet mogelijk om vanuit een individuele ketenpartner een losse uitspraak te doen over het geheel. Zo moet VWS tijdig zorgen voor een definitief wettelijk kader, het Zorginstituut voor tijdige specificaties van de berichtenstandaard en CAK en gemeenten voor tijdige oplevering van ICT (inclusief testen en oplossen van bevindingen) en communicatie naar de burger. De Wmo keten heeft voldoende tijd nodig om de voorgenomen wijziging

adequaat te implementeren. Onvoldoende tijd leidt tot nadelige consequenties voor burgers (bijvoorbeeld forse administratieve lasten door stapelfacturen en lange wachttijden bij burgercontact).

Voor het vaststellen van de implementatietijd baseren wij ons op de gezamenlijk opgestelde ketenplanning (zie afbeelding hierna). Daarbij is uitgegaan van informatie van het Zorginstituut Nederland, Ketenbureau i-sociaal domein, VNG, gemeenten en het CAK. Zo geeft het Zorginstituut bijvoorbeeld aan wat de doorlooptijden zijn voor referentiegroepen en het ontwikkelen van specificaties, waarbij dit traject in principe pas start nadat eisen vanuit wetgeving duidelijk zijn. Het is hierbij van belang dat ook wijzigingen in Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 en Uitvoeringsregeling Wmo 2015 minimaal 1 jaar van tevoren bekend zijn en niet meer mogen wijzigingen voor zover dat impact kan hebben op de uitvoering in de keten wat betreft eigen bijdrage.

Figuur 5.1 Ketenplanning (concept 0.65 d.d. 13-2-2024)

In de getoonde planning is geen rekening gehouden met eventuele aanpassing van de iEb-standaard om functionele terugkoppeling in het kader van kostprijsbewaking mogelijk te maken. Wij begrijpen van onze ketenpartners dat een dergelijke aanpassing wenselijk is. Samen met de ketenpartners moet worden bezien hoe en wanneer dit kan worden geregeld. (zie ook aanbeveling 5)

5. Ketenbrede stuurgroep maakt afspraken over naleving termijnen

Tijdigheid en kwaliteit van berichtenuitwisseling laat te wensen over, met als gevolg veel onnodige correcties, stapelfacturen en klantcontacten vanwege fouten of onduidelijkheden. Omdat een toezichthouder op naleving door gemeenten ontbreekt, kunnen wij slechts vragen om betere naleving. Het ontbreekt aan middelen om naleving af te dwingen. Daarom is het noodzakelijk dat in een ketenbrede stuurgroep, onder voorzitterschap van VWS, concrete afspraken worden gemaakt over verbetering van naleving van termijnen en voorschriften over het gebruik van de berichtenstandaarden. Dit betreft de volgende termijnen:

- De aanlevertermijn van een maand voor het initiële startbericht
- De aanlevertermijn (zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen een maand) van stopberichten en herzieningen
- De reactietermijn bij meldingen dat gegevens incorrect zijn: Dit betreft de reactietermijn van uiterlijk 4 weken voor gemeenten op een controleverzoek van het CAK bij een melding van de burger dat de start- of stopdatum onjuist is.

Bij de implementatie van het abonnementstarief werd te optimistisch gedacht over tijdige aanlevering van berichten door gemeenten en over de juistheid van berichten. Wij constateren dat er, ondanks inspanningen daartoe, nauwelijks verbetering is opgetreden in de tijdige aanlevering van initiële startberichten, waardoor burgers vaak (circa 40%) met terugwerkende kracht over meerdere maanden een eigen bijdrage krijgen opgelegd. Opname van een aanlevertermijn van een maand in artikel 2f van de Uitvoeringsregeling Wmo 2015 lijkt geen effect te hebben gehad. In de praktijk geldt daardoor de termijn van maximaal twaalf maanden waarbinnen we de eigen bijdrage moeten opleggen. Inmiddels is wel beperkte verbetering zichtbaar, met name voor andere berichten dan de initiële startberichten, dankzij het in 2021 opgestelde ketenplan, maar er is meer nodig voor een substantiële en structurele verbetering. Daarnaast komt het vaak voor dat eerdere berichten worden gecorrigeerd. Hoewel hierin een lichte verbetering zichtbaar is, gaan we er niet vanuit dat dit op korte termijn tot een verwaarloosbaar percentage wordt teruggedrongen. Wat betreft de reactietermijn meldingen gegevens incorrect: wij werken momenteel stapsgewijs toe naar een verkorting van 6 naar 4 weken. Wanneer de gemeente niet tijdig reageert, stellen wij de burger in het gelijk wanneer de melding plausibel lijkt op grond van beschikbare informatie.

6. Behoud van belangrijke punten in wetsvoorstel en Memorie van Toelichting

In het wetsvoorstel en bijbehorende Memorie van Toelichting zijn verschillende maatregelen opgenomen op grond van overleg tussen VWS, CAK, VNG, Zorginstituut Nederland en Ketenbureau i-sociaal domein. Het betreft maatregelen met het oog op de menselijke maat, uitvoerbaarheid en het zo laag mogelijk houden van administratieve lasten voor zowel burger als overheid. Wij zijn blij met deze voorstellen en willen benadrukken dat ze noodzakelijk zijn om de ivb goed en binnen de gewenste termijn te kunnen implementeren. We denken met name aan de volgende punten:

a. Opleggen eigen bijdrage tot maximaal drie maanden terug bij vertraging in de keten

Hoewel bij het abonnementstarief een aanlevertermijn voor gemeenten geldt van een maand, komen berichten in circa 40% van de gevallen later binnen (zie ook het volgende punt). Het ontbreekt het CAK

aan mandaat om verbetering af te dwingen. Daardoor wordt de eigen bijdrage regelmatig met meer dan een maand terugwerkende kracht opgelegd, tot maximaal twaalf maanden voorafgaand aan het besluit van het CAK, zoals beschreven in de huidige wetgeving. Om te voorkomen dat de situatie door introductie van de ivb verder verslechtert, is het van belang dat we de terugwerkende kracht kunnen inperken tot een kortere periode dan twaalf maanden. Wij zijn daarom positief over het voornemen, zoals verwoord in de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel, om de termijn in te perken tot maximaal drie maanden.

Verkorting van de termijn is nodig om stapelfacturen te beperken en administratieve lasten voor burgers acceptabel te houden. Het ontvangen van facturen over meer dan één periode leidt tot stress en/of financiële problemen bij burgers. Het probleem van stapelfacturen door late aanlevering werd bij motie van Van Dijk en Potters, van 10 maart 2016 (vergaderjaar 2015-2016, 29 538, nr. 209) door de Tweede Kamer aan de orde gesteld. Ook het CAK pleit al jarenlang voor het meer beschermen van de burger tegen (onnodige) administratieve lasten die ontstaan vanwege het niet goed functioneren van de Wmo keten. Onder ander in het overleg tussen VNG, KING, VWS en CAK van 18 februari 2016, gevolgd door een memo met verschillende voorstellen voor verbetering. Later in overleggen in 2019, in aanloop naar implementatie van het abonnementstarief per 2020 en in het periodiek overleg Wmo van 15 maart 2022. In de uitvoeringstoets 'Termijn aanleveren, vaststellen en herzien eigen bijdrage Wmo 2015' (januari 2017) gaven wij het volgende aan:

'Uit probleemanalyse is gebleken dat de hoofdoorzaak van het ontstaan van stapelfacturen inderdaad in de te late aanlevering van klant- en zorggegevens ligt. De oplossing moet dan ook gezocht worden in de aanpak daarvan. Alleen wanneer de aanlevertermijn wettelijk wordt bepaald en daarmee landelijk van toepassing is en actief wordt gestuurd op het handhaven van de aanlevertermijn, zal deze maatregel effectief zijn.'

Uit onderzoek onder gemeenten door PBLQ bleek dat een kortere aanlevertermijn mogelijk is als gemeenten hiervoor voldoende aandacht hebben in hun contracten met zorgaanbieders en als wordt gehandhaafd op de aanlevertermijnen. Hoewel daarna in de Uitvoeringsregeling Wmo 2015 een aanlevertermijn van een maand is opgenomen, is geen verbetering zichtbaar. Er heeft geen handhaving plaatsgevonden en het ontbrak ons aan mandaat om dit als CAK zelf te doen. Wij zien daarom geen andere optie dan het mogelijk maken van het verkorten van de huidige termijn van twaalf maanden bij late aanlevering door gemeenten naar drie maanden.

b. Uniformiteit bij gebruik van de berichtenstandaard door gemeenten door duidelijke definitie startdatum en pauze

De berichtenstandaard voor het abonnementstarief (iEb) laat momenteel ruimte aan verschillende invulling door gemeenten van de startdatum en stopdatum voor de Wmo-ondersteuning. Dit leidt tot verschillen in het opleggen van de eigen bijdrage die niet aan de burger zijn uit te leggen en die bovendien tot gegronde bezwaarschriften kunnen leiden. Met de introductie van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage en het recht op pauzeren, wordt dit probleem nog groter. Het is daarom goed dat het wetsvoorstel in artikel 2.1.4a aangeeft dat bij AMvB regels worden gesteld over de periode waarover de eigen bijdrage verschuldigd is. Het is zaak dat dit vervolgens ook goed wordt geregeld in de berichtenstandaard. Wij gaan in gesprek met de ketenpartners om dit SMART te maken. Dit vertaalt dit zich in zoveel mogelijk uniformiteit in de processen, software en ketenstandaarden die gemeenten gebruiken. Wij verwachten dat VWS een partij aanwijst die toeziet op naleving van ketenafspraken over de standaard. Wij constateren dat momenteel niet elke gemeente zich volledig aan

de voorschriften in de iEb-standaard houdt. Dit leidt tot foutieve, verlate en onrechtmatige besluiten voor burgers. Als keten is het daarom essentieel dat er uniforme specificaties worden geformuleerd.

c. Geen nieuw gemeente-specifiek beleid in relatie tot de eigen bijdrage

Wanneer de eigen bijdrage systematiek per gemeente verschillend is, leidt dit tot onduidelijkheid, vragen en klachten bij burgers. Het verhoogt de complexiteit van de eigen bijdrage, waardoor dit lastiger is uit te leggen aan de burger. Afhankelijk van het type verschil kan het zelfs tot aanpassing in proces of ICT leiden bij het CAK. Voor een uitvoerbare inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage en voor tijdige implementatie is het daarom van belang dat er geen nieuw gemeente-specifiek beleid komt. Het wetsvoorstel en de Memorie van Toelichting geven geen ruimte voor nieuw gemeente-specifiek beleid voor zover dat impact heeft op de uitvoering door het CAK. In het geval dit wijzigt, of in het geval de AMvB alsnog ruimte biedt voor nieuw gemeente-specifiek beleid, zullen wij de impact moeten bepalen.

d. Geen overgangsrecht

Uitgangspunt voor deze uitvoeringstoets is dat geen overgangsrecht zal gelden. Mocht alsnog overgangsrecht worden toegevoegd aan het beleidsvoornemen, dan zullen wij moeten toetsen op uitvoerbaarheid, uitvoeringskosten en haalbaarheid van de planning. Wij verwachten dat eventueel overgangsrecht voor een toename van complexiteit en aanpassing van IT zal zorgen en dat daarmee implementatie per 1 januari 2026 niet meer mogelijk blijft.

e. Kostprijsbewaking: gemeente bepaalt of de eigen bijdrage stopt

Het huidige artikel 3.10b van het Uitvoeringsbesluit Wmo bepaalt in lid 6 dat het CAK de inning van de eigen bijdrage staakt nadat het college om staking heeft verzocht. Het is van belang dat dit punt behouden blijft. Het CAK beschikt niet over de benodigde informatie om zelf te kunnen bepalen of de eigen bijdrage kan worden gestopt. Bij het CAK is immers niet bekend of er nog andere voorzieningen zijn verstrekt waarvoor de eigen bijdrage in stand moet blijven. In het geval het CAK dit toch zou moeten vaststellen, zou dit betekenen dat het CAK van de gemeenten informatie over alle verschillende verstrekte voorzieningen zou moeten ontvangen, zonder dat sprake is van doelbinding. Het CAK heeft immers geen inhoudelijke gegevens over verstrekte ondersteuning nodig om de eigen bijdrage te kunnen berekenen. Vanwege privacy redenen (geen doelbinding), de bestaande verdeling van verantwoordelijkheden tussen CAK en gemeenten en omdat de gemeente de benodigde informatie zelf in het bezit heeft, kan en moet de gemeente zelf bepalen of de eigen bijdrage moet worden gestopt, of dat bijvoorbeeld een nieuwe kostprijs (voor een andere voorziening) aan het CAK moet worden verstrekt. Dit voorkomt ook dat aanpassing van het berichtenverkeer nodig is, waarmee ook de voorgenomen inwerkingtreding per 1 januari 2026 naar verwachting niet meer haalbaar zou zijn.

7. Externe programmastructuur en governance aanhouden na livegang

Naar verwachting en gebaseerd op ervaring bij implementatie van het abonnementstarief, is het nodig dat er na livegang, onder voorzitterschap van VWS, sturing op de gehele keten blijft. We denken aan een vertegenwoordiging van VNG, ketenbureau i-sociaal domein, Zorginstituut Nederland en CAK. Met name om snel te kunnen schakelen en snel ketenbreed gedragen besluiten te kunnen nemen bij eventuele onverwachte problemen bij de start van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage. Ten tweede om in de periode na implementatie de stand van zaken op te maken, eventuele openstaande actiepunten te benoemen en vervolgens tot formele decharge over te gaan.

8. Te hanteren werkwijze bij pauzeren moet duidelijk zijn en conform huidige werkwijze

Hoewel het beleidsvoornemen duidelijk is over het recht op pauzeren, bestaan er nog onduidelijkheden over de wijze waarop het pauzeren precies moet worden geïmplementeerd en wat daarover in de AMvB zal worden opgenomen. Het is voor het CAK van belang dat wordt vastgehouden aan de huidige werkwijze, binnen de bestaande iEb-standaard, met stop- en startberichten. Dat is het uitgangspunt voor deze uitvoeringstoets. Als hiervan wordt afgeweken of op wordt aangevuld, moeten wij opnieuw toetsen op uitvoerbaarheid en zal dit naar verwachting impact hebben op de planning voor implementatie. Wij vinden restitutie van de bijdrage door gemeenten niet wenselijk. Ten eerste voorzien wij een toename van complexiteit omdat gemeenten hiervoor van het CAK of van de burger te weten moeten komen wat de opgelegde eigen bijdrage is en of de burger betaald heeft. Ten tweede heeft dit als effect dat het CAK geen volledige kassiersfunctie meer heeft, omdat wij niet weten of en hoeveel de gemeente heeft gerestitueerd. Zeker in het geval van herzieningen kan dit tot ongewenste situaties leiden, zoals dubbele restitutie (zowel door de gemeente als door het CAK). Ook wordt het heel complex als de burger wel een restitutie ontvangt maar niet betaald heeft. Bovendien kunnen wij de burger hierdoor geen volledig overzicht meer geven van opgelegde, betaalde en gerestitueerde bedragen, waardoor ook de burger minder overzicht heeft. Tot slot moet voor zowel gemeenten als burgers en zorgaanbieders volstrekt helder zijn hoe het pauzebeleid werkt, om verwarring te voorkomen, met het risico op late of onjuiste iEb-berichten en een toename van vragen en klachten van burgers.

9. Moties en amendementen moeten worden getoetst op uitvoerbaarheid door de keten voordat de minister naar de kamer reageert

De impact van amendementen of moties ingediend bij de behandeling van het wetsvoorstel dient door de keten (CAK, VNG, ketenbureau i-sociaal domein, ZIN) te worden getoetst op uitvoerbaarheid, zo mogelijk alvorens dit in stemming wordt gebracht. We beseffen dat de minister de Tweede Kamer niet kan aansturen, maar wij verwachten dat de minister dit principe uitdraagt naar de kamer. En wij verwachten van de kamer dat zij zich ervan bewust is dat niet elk voorstel zonder meer kan worden uitgevoerd en dat voorstellen ook tot onvoorziene en ongewenste gevolgen kunnen leiden. De consequentie van niet toetsen kan zijn dat wij de wet niet tijdig en rechtmatig uit kunnen voeren of dat er negatieve impact op de burger is. Het CAK kan relatief snel op hoofdlijnen aangeven of het uitvoerbaar is en wat de mogelijke impact is.

10. Gemeenten informeren koppels tijdig over hogere eigen bijdrage bij bereiken AOW-leeftijd

Ingeval twee partners, waarvan tenminste een de AOW-leeftijd nog niet heeft bereikt, Wmo ondersteuning ontvangen, is tot een bijdrageplichtig inkomen van 170% van het sociaal minimum geen eigen bijdrage verschuldigd. Als beide partners de AOW-leeftijd bereiken, is vanaf dat moment wel een eigen bijdrage verschuldigd, mogelijk zelfs hoger dan de minimum eigen bijdrage. Vanwege deze plotselinge verandering in eigen bijdrage is het van belang dat burgers hierover drie maanden voor het bereiken van de AOW-leeftijd door de gemeente worden geïnformeerd. Met name bij nieuwe Wmo-cliënten die de AOW-leeftijd naderen, of waarvan de partner de AOW-leeftijd nadert, is het van belang dat de gemeente bij het keukentafel gesprek hiervoor waarschuwen, zodat het voor de Wmo-cliënt niet als een verrassing komt als men na een periode van vrijstelling plotseling een eigen bijdrage krijgt opgelegd door het CAK. Overigens is het ook van belang dat we met alle ketenpartijen een gezamenlijk communicatieplan opstellen waar ook dit punt in terug komt. Het huidige IT-systeem van het CAK voorziet niet in het drie maanden vooraf informeren van deze doelgroep. Eventuele aanpassing betekent meerkosten die niet zijn voorzien in deze uitvoeringstoets.

11. Geen nieuwe berichtenuitwisseling met gemeenten

In de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel staan enkele punten die, afhankelijk van de inrichtingskeuze, tot nieuwe gegevensuitwisseling tussen CAK en gemeente zouden kunnen leiden ten opzichte van het huidige berichtenverkeer. Wanneer aanpassing van het wetsvoorstel of invulling van de AMvB tot nieuwe gegevensuitwisseling leidt, is onderhavige uitvoeringstoets niet meer geldig en zullen opnieuw de uitvoerbaarheid en de kosten moeten worden onderzocht. Concreet gaat het bijvoorbeeld om de volgende mogelijke inrichtingskeuzen uit de Memorie van Toelichting:

- Ten eerste de mogelijke anticumulatiebepaling voor de algemene voorzieningen. Mogelijk heeft de gemeente informatie van het CAK nodig om te kunnen bepalen of sprake is van een eigen bijdrage voor Wmo maatwerk, beschermd wonen of Wlz.
- Ten tweede in verband met de optie waarbij de hoogte van de eigen bijdrage voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie financieel passend moet zijn. In de Memorie van Toelichting wordt de mogelijkheid gesuggereerd in de gemeentelijke verordening op te nemen dat de bijdrage niet hoger mag zijn dan de eigen bijdrage die voor maatwerk betaald zou moeten worden, ofwel de eigen bijdrage die het CAK zou opleggen.
- Ten derde de optie waarbij de eigen bijdrage wordt gerestitueerd in het geval de Wmo-ondersteuning tenminste een kalendermaand is gepauzeerd. Een restitutiemodel, anders dan de huidige werkwijze met stop- en startberichten, valt buiten de scope van deze uitvoeringstoets.

Mocht alsnog worden gekozen om de algemene voorzieningen met duurzame hulpverleningsrelatie onder de ivb te brengen, zoals deze nu onder het abonnementstarief vallen, dan is dit door het CAK goed uitvoerbaar.

12. Geen aanpassing ten opzichte van iEb berichtenstandaard 4.0, anders dan reeds voorzien

In deze uitvoeringstoets gaan wij ervan uit dat er, naast de reeds geplande wijziging van de iEb-standaard (iEb 4.0), geen andere wijziging nodig is voor implementatie van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage. Dat betekent dat in het geval verdere uitwerking van het wetsvoorstel in AMvB of afspraken in de keten tot wijzigingen in de berichtenuitwisseling leiden, wij opnieuw en samen met ketenpartijen de impact en de haalbaarheid van implementatie per 1 januari 2026 moeten bepalen. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor het toevoegen van informatie voor kostprijsbewaking aan de iEb standaard.

13. Wettelijke grondslag gegevensuitwisseling in het kader van schuldenpreventie

Naar verwachting neemt de schuldenproblematiek toe door de invoering van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage, naast een mogelijke autonome groei. Temeer omdat de eigen bijdrage lineair toeneemt vanaf 120% van het sociaal minimum, waarmee ook lage inkomens een hogere eigen bijdrage zullen moeten betalen. Momenteel bestaat slechts een beperkte wettelijke grondslag om in dit kader persoonsgegevens aan gemeenten te verstrekken. Dit kan slechts binnen het kader van de Wmo. Onder de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) is voorzien in een pilot onder artikel 10 Wgs, echter is dit beperkt in aantal en loopt circa twee jaar. Gezien de aanpassingen in de Wmo 2015 is dit ook het moment om uitbreiding van de wettelijke grondslag te bewerkstelligen. De versnelling van het creëren grondslagen is zeer wenselijk in het belang van de burger. Wij stellen voor een bevoegdheid op te nemen voor gemeenten om actief achterstandsgegevens op te vragen bij het CAK, zonder dat hiervoor toestemming van de burger nodig is. Een en ander conform de situatie bij de Zvw, waar we met de CAK-lijst werken. Zodat gemeenten burgers met schulden in beeld krijgen en gerichte schuldhulpverlening kunnen bieden.

5.2. Aanbevelingen

1. Start uitvoering vindt plaats op 1 januari en niet halverwege een boekjaar

Halverwege een boekjaar starten is om meerdere redenen zeer ongewenst. We creëren extra beschikkingen voor de burger in relatief korte tijd. Dit is verwarrend voor de burger. Verder moet de burger deze beschikkingen lezen, controleren, heeft hier vragen over en gaat mogelijk in bezwaar. Het is onwenselijk vanuit verantwoordingsperspectief, omdat de organisatie twee keer belast wordt met een complex en intensief verantwoordingsproces. Ook is het ingewikkeld voor de keten en is er extra complexiteit bij het afwickelen van eventuele correcties. Invoering gedurende het boekjaar leidt dan ook tot grotere risico's voor uitvoering en dienstverlening en hogere kosten.

2. Tenminste minimale eigen bijdrage als bij de jaarlijkse herziening nog geen inkomen is vastgesteld.

In de concept AMvB voor het inmiddels ingetrokken beleidsvoornemen voor de passende eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp, werd voorgeschreven de eigen bijdrage vast te stellen op het niveau van de eigen bijdrage voor de laatste maand van het voorgaande kalenderjaar, in het geval bij het schrijven van de nieuwe jaarbeschikking nog geen jaarinkomen bekend is. Dit was gebaseerd op een vergelijkbare tekst bij de eigen bijdrage voor beschermd wonen. In combinatie met indexatie zorgt dit voor betreffende Wmo-cliënten onnodig tot een te lage eigen bijdrage, die vervolgens moet worden gecorrigeerd op het moment dat het jaarinkomen bekend wordt. Immers, naar verwachting zal tenminste 50% van de Wmo-cliënten de minimale eigen bijdrage betalen, die jaarlijks wordt geïndexeerd. We stellen daarom voor om bij de nieuwe jaarbeschikking tenminste de (geïndexeerde) minimale eigen bijdrage op te leggen in gevallen waarin het inkomen van jaar t-2 (nog) niet is vastgesteld door de Belastingdienst, met uitzondering van Wmo-cliënten die in het voorgaande jaar waren vrijgesteld vanwege minimabeleid. Dit biedt duidelijkheid voor de burger, vermindert het risico op een te lage eigen bijdrage, gevolgd door correctiefacturen, en zorgt voor minder uitvoeringslasten voor ons. Omdat het over een naar verwachting relatief kleine groep gaat, denken wij dat het aanpassen van onze processen en ICT-systemen niet proportioneel is. Voor Wmo-cliënten die in het voorgaande jaar vanwege hun lage inkomen waren vrijgesteld in het kader van minimabeleid, stellen we voor deze vrijstelling voort te zetten zolang het inkomen nog niet bekend is, mits betreffende gemeente ook in het nieuwe jaar minimabeleid hanteert voor de eigen bijdrage. Concreet betekent bovenstaande tot aan het moment dat het inkomen van de burger bekend is:

- Burger betaalde minimum bedrag in jaar t-1? Dan betaalt hij in het nieuwe jaar het geïndexeerde minimumbedrag.
- Burger was vrijgesteld in t-1, bijvoorbeeld vanwege minimabeleid gemeente? Dan blijft de burger vrijgesteld in het nieuwe jaar.
- Burger betaalde in t-1 een hogere eigen bijdrage dan het minimumbedrag in het nieuwe jaar? Dan betaalt hij in het nieuwe jaar dezelfde bijdrage als in de laatste maand van het voorgaande jaar.

3. In regelgeving termijn opnemen voor reactie op meldingen incorrecte gegevens

Het komt regelmatig voor dat burgers melden, al dan niet middels een bezwaarschrift, dat de start- of stopdatum van de eigen bijdrage niet overeenkomt met de werkelijke levering van de Wmo-ondersteuning. Wij vragen gemeenten te reageren op deze meldingen. Het komt met enige regelmaat voor dat gemeenten niet of pas laat reageren, waardoor wij niet binnen een redelijke termijn op de melding van de burger kunnen reageren en waardoor we ons niet aan de geldende termijn voor het afhandelen van een bezwaarschrift kunnen houden. De termijn waarbinnen gemeenten moeten reageren is nu niet in wet- of regelgeving verankerd. Het verdient aanbeveling dit wel te regelen. Wij stellen een

termijn van 4 weken voor, zodat het CAK binnen een termijn van 6 weken kan beslissen op signaal, klacht of bezwaar over incorrecte gegevens. Daarnaast stellen wij voor het CAK bevoegdheid te verlenen om na het verstrijken van de termijn van 4 weken naar eigen oordeel de melding van de burger af te handelen.

4. Soepeler ingroeipad voor burgers die voor het eerst inkomen hebben, in plaats van een eigen bijdrage op basis van een geschat inkomen

Het verbeteren van de positie van jongeren die net meerderjarig zijn geworden, heeft onze aandacht. Zoals ook verwoord in onze Stand van de Uitvoering juni 2023. Conform de huidige concept wetgeving zal deze groep ook een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage gaan betalen. Voor burgers die voor het eerst inkomen genieten en Wlz of Wmo ondersteuning ontvangen, is er gedurende de eerste drie jaar een andere manier van berekenen van de eigen bijdrage. Voor met name kwetsbare jongeren met een fluctuerend inkomen resulteert dit vaak in onduidelijkheid, naheffingen en betalingsachterstanden. Het is essentieel de situatie voor deze doelgroep te vereenvoudigen en daarmee te verbeteren. Hierdoor ontstaat een periode van meer zekerheid en wordt een minder groot beroep op het doenvermogen gedaan. De introductie van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage is een ideaal moment om hier, op kleine schaal, mee te starten. Op het moment van schrijven zijn VWS en CAK in gesprek over dit onderwerp en over mogelijke oplossingen. Het verdient aanbeveling om de uitkomst van deze overleggen mee te nemen bij het schrijven van de AMvB. Zodat verbeteringen voor de doelgroep per 1 januari 2026 zouden kunnen worden geïntroduceerd.

5. Onderzoek met de ketenpartners hoe kostprijsbewaking kan worden teruggekoppeld aan gemeenten

Op dit moment maakt een minderheid van de gemeenten gebruik van kostprijsbewaking door het CAK. Dat is mogelijk omdat het abonnementstarief voor ieder gelijk is, waardoor gemeenten relatief eenvoudig zelf kunnen bewaken dat de kostprijs niet wordt overschreden. Met de ivb zal dit niet meer mogelijk zijn, omdat de gemeenten niet weten welke eigen bijdrage is opgelegd. Daarom zullen alle 342 gemeenten informatie over het bereiken van de kostprijs nodig hebben. De huidige methode is het aanbieden van een bestand via een beveiligd online platform waar gemeenten deze gegevens kunnen ophalen. Dit vergt bij het CAK en zeker bij gemeenten het nodige handwerk. Het wordt daarom als wenselijk gezien deze terugkoppeling door het CAK op te nemen in de iEb standaard. Dat is momenteel echter nog niet voorzien in de geplande releases. Risico is dat dit tot vertraging van de implementatie leidt. Mogelijk kan implementatie hiervan worden gefaseerd, om de invoeringsdatum van de ivb niet te vertragen. Vanwege afhankelijkheden in de keten is het zaak dat verschillende opties en de consequenties daarvan in samenwerking met alle betrokken ketenpartners worden onderzocht.

5.3. Uitgangspunten

1. Administratieve lasten voor burgers beperken

Wij willen dienstverlening bieden met de menselijke maat en maatwerk leveren waar nodig. Dit blijkt onder meer uit de inmiddels gerealiseerde 'verzamelfactuur' (zie hoofdstuk 9) en het sneller uitsluitel geven nadat een burger meldt dat de start- of stopdatum niet juist is (zie ook randvoorwaarde 5). Concreet betekent dit onder meer:

- a. Niet onnodig communiceren en de burger alleen informeren waar nodig.
- b. Als een burger al een machtiging voor automatische incasso heeft afgegeven: dit hoeft niet opnieuw.

- c. Burgers tijdig en juist informeren, door het spreiden van communicatie. We willen bijvoorbeeld minimaal een kwartaal voor inwerkingtreding van het beleidsvoornemen een rekentool bieden. Samen met de ketenpartners moet een communicatieplan worden opgesteld.

2. De gemeente informeert nieuwe Wmo-cliënten over de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage

De burger moet een weloverwogen keuze kunnen maken of hij ondersteuning via de Wmo wenst, of het beter zelf kan regelen. Daarom is het van belang dat de gemeente de burger over de eigen bijdrage informeert voordat de gemeente ondersteuning uit de Wmo verstrekt. Wij vinden het zeer wenselijk dat dit expliciet gebeurt, bijvoorbeeld tijdens het keukentafelgesprek waarbij de ondersteuningsbehoefte van de burger wordt onderzocht. Dit voorkomt ook dat de burger onaangenaam wordt verrast wanneer hij de beschikking van het CAK ontvangt. Het CAK helpt gemeenten met juiste informatie, waaronder een rekentool op de website van het CAK. Uiteraard zal het CAK de bestaande klanten informeren.

3. Pauzeren van de eigen bijdrage door stop- en startberichten

Wij ondersteunen pauzeren uitsluitend door middel van een periodebericht met een stop- en vervolgens een bericht met een startdatum. Wanneer verdere uitwerking van het pauzebeleid in AMvB of ketenafspraken leidt tot afwijking van dit uitgangspunt moet de impact worden bepaald.

4. Aansluiten op ketenplanning implementatie

Wij baseren onze eigen planning op de gezamenlijk vastgestelde ketenplanning.

5. De eventuele eisen uit de wet MEBV zijn geïmplementeerd voor 2026

Implementatie van de eisen uit de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (MEBV), valt buiten deze uitvoeringstoets. Daarvoor loopt een afzonderlijk traject. Uitgangspunt is dat de eisen die voortvloeien uit de MEBV zijn geïmplementeerd voor 2026. Dit betekent dat wij in ons ontwerp rekening houden met een geüpdatete omgeving om digitale burgerverzoeken te kunnen ontvangen en verwerken. We kunnen daarmee bijvoorbeeld peiljaarverleggingen en 'meldingen incorrect' digitaal verwerken.

6. Dubbele aanlevering startbericht: het laatste bericht telt

Met ingang van 1 april 2023, bij de introductie van de berichtenstandaard iEb 3.0 voor het abonnementstarief, geldt dat een nieuw bericht met een startdatum in de plaats komt van een eventueel eerder startbericht van een andere gemeente. Uitgangspunt is dat deze werkwijze ook voor startberichten voor de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage geldt. De afdracht van de geïnde eigen bijdrage gaat daardoor naar de gemeente die het laatste startbericht heeft aangeleverd. Dit is bijvoorbeeld van belang wanneer een burger verhuist naar een andere gemeente, waardoor voor een burger vanuit zijn nieuwe woonplaats een startbericht wordt aangeleverd terwijl eerder een startbericht vanuit de oude gemeente was aangeleverd.

Dit uitgangspunt wordt ook toegepast in de situatie dat een centrumgemeente voor beschermd wonen een burger aanmeldt voor de eigen bijdrage in het kader van 'beschermd thuis' (dit valt niet onder de eigen bijdrage Beschermd Wonen). In die situatie bestaat de kans dat de gemeente van woonplaats ook een Wmo-voorziening verstrekt. In het geval de woonplaats ook een voorziening verstrekt die onder de eigen bijdrage valt, wordt de geïnde eigen bijdrage afgedragen aan de gemeente die het laatste startbericht heeft aangeleverd. Wij blijven ervoor pleiten dat het niet meer mogelijk moet zijn dat twee gemeenten aan een enkele burger Wmo ondersteuning leveren.

7. Bedragen worden jaarlijks geïndexeerd

Hoewel het wetsvoorstel dit niet noemt, gaan wij op grond van eerdere informatie vanuit VWS uit van jaarlijkse indexatie van de verschillende bedragen in wet en AMvB. Dit betreft de minimale eigen bijdrage, de maximale eigen bijdrage, de verschillende inkomensgrenzen, de vermogensgrondslag en het minimale verschil in inkomen om voor een peiljaarverlegging in aanmerking te komen.

8. Kostprijsbewaking op basis van berekende of opgelegde eigen bijdrage

De Memorie van Toelichting beschrijft dat voor kostprijsbewaking wordt uitgegaan van de opgelegde ivb. Alternatief zou kunnen zijn de berekende ivb, voor toepassing van eventuele vrijstellingsgronden.

Uitgangspunt is dat beide varianten door het CAK uit zijn te voeren, mits de keuze tijdig is gemaakt.

- Berekende ivb: eigen bijdrage berekend op basis van inkomen, maar nog voor toepassing van de verschillende mogelijkheden tot vrijstelling:
 - o anticumulatie,
 - o vrijstellingsmogelijkheden voor gemeenten (hardheidsclausule),
 - o meerpersoonshuishouden met tenminste één partner die nog niet de AOW-leeftijd heeft,
 - o minimabeleid
- Opgelegde ivb: eigen bijdrage na toepassing eventuele vrijstellingen.

Wij merken op dat toepassing van de opgelegde eigen bijdrage, voor burgers die voor een periode zijn vrijgesteld van de eigen bijdrage, door hen gezien kan worden als uitstel van betaling in plaats van een echte vrijstelling. In dat geval begint de kostprijsbewaking immers pas te lopen na afloop van de periode van vrijstelling en op basis van de gehele kostprijs van het verstrekte hulpmiddel of de verstrekte woningaanpassing.

6. Impact op burgers

Iedere burger heeft recht op dienstverlening met de menselijke maat. Hiermee bedoelen we dienstverlening op een manier die op dat moment bij de situatie van de burger past. Voor een groot deel van de mensen is dit snel en eenvoudig zaken kunnen regelen. Hebben burgers meer hulp nodig? Dan bieden wij dienstverlening op maat, met extra persoonlijke zorg en aandacht. En daar waar wij voelen dat de uitvoering van wet- en regelgeving voor burgers knelt, gaan we op zoek naar oplossingen en bieden waar nodig maatwerk. Vanuit dit perspectief beschrijven we de impact van het beleidsvoorstel op de burger. Daarbij hebben we aandacht voor rechtvaardigheid én rechtmatigheid van het voorstel. Ook toetsen we het 'doenvermogen' voor burgers en de financiële en administratieve lasten.

6.1. Financiële impact

Het staat vast dat de impact van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage voor bepaalde groepen burgers groot is.

- Een deel van de burgers gaat als gevolg van deze wijziging een hogere eigen bijdrage betalen dan het nu geldende abonnementstarief wanneer zij gebruik blijven maken van de Wmo. De verwachting is dat in 2026 ongeveer 50 procent van de niet-vrijgestelde cliënten de minimum eigen bijdrage betalen en 50% meer dan de minimale eigen bijdrage. Deze verhouding zal geleidelijk veranderen naar 60% van de cliënten die de minimum eigen bijdrage betalen en 40% meer dan de minimale eigen bijdrage. De verwachting is dat de verhouding in 2029 wordt bereikt.
Voor burgers met een inkomen hoger dan 120% van het sociaal minimum wordt de eigen bijdrage maximaal € 275 ²³ per maand in 2026. Burgers boven de inkomensgrens gaan er, als gevolg van deze maatregel, dus maximaal € 254,40 per maand op achteruit. Zeker als de hulp of ondersteuning voor deze groep niet wijzigt, maar het bedrag wel (fors) hoger wordt, zullen deze burgers naar verwachting kritisch reageren.
- Een ander deel van de burgers betaalt nu geen eigen bijdrage, maar gaat dat wel doen vanaf 2026. Dit gaat om burgers in een meerpersoonshuishouden waarvan tenminste één partner de AOW-gerechtigde leeftijd nog niet heeft bereikt, met een inkomen hoger dan 170% van het sociaal minimum. De huidige maatregel, die deze inkomensgrens niet kent, waardoor betreffende burger, ongeacht de hoogte van het inkomen, geen eigen bijdrage betaalt, is lastig uitlegbaar. Vooral aan burgers die wel de AOW-gerechtigde leeftijd hebben en wel moeten betalen. Hoewel de voorgenomen aanpassing daarom beter uitlegbaar is, zal de wijziging mogelijk tot onvrede leiden bij (een deel van) de burgers die vanaf 1 januari 2026 behoren tot deze groep.

Voor andere groepen is de financiële impact naar verwachting minder groot:

- Burgers die bijvoorbeeld nu alleen gebruikmaken van huishoudelijke hulp uit de Wmo, met een hoog inkomen en/of vermogen. Deze mensen kunnen dit naar verwachting in veel gevallen vanaf 2026 buiten de Wmo om regelen.
- Burgers met een inkomen tot de inkomensgrens vanaf waar de eigen bijdrage lineair toeneemt, blijven dezelfde eigen bijdrage betalen van € 20,60 per maand (prijspeil 2024). gr

Op het moment van het schrijven van deze uitvoeringstoets weten wij niet van welke zorg en/of ondersteuning burgers gebruikmaken vanuit de Wmo. Ook hebben wij geen beschikking over de inkomensgegevens van de bestaande groep burgers die anno 2024 een eigen bijdrage Wmo

abonnementstarief betalen. Een specificatie van de grootte van de groepen en een impact naar huishoudtype op individueel niveau is voor het CAK dan ook niet te maken.

6.2. Doenvermogen

Als onderdeel van deze uitvoeringstoets heeft het CAK een doenvermogenstoets uitgevoerd. Centraal hierbij staat een realistische inschatting van het vermogen van burgers om acties te ondernemen die de wet biedt of verlangt en de vraag of er passende maatregelen zijn getroffen zodat burgers de regeling eenvoudig kunnen toepassen. Denk hierbij aan het beperken van complexiteit of keuzeaanbod. De bevindingen en adviezen uit het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR) *'Weten is nog geen doen: Een realistisch perspectief op redzaamheid'* en de doenvermogen scan die hier bij hoort waren voor onze doenvermogenstoets de leidraad.

Voor deze uitvoeringstoets doorlopen we vijf stappen om het doenvermogen van de doelgroep naar aanleiding van de voorgestelde wijziging vast te stellen:

1. Breng in kaart hoeveel acties van de burger verwacht worden in het bestaande of voorgenomen beleid.
2. Is er sprake van samenloop met 'life events' of andere situaties van meer stress?
3. Is er sprake van cumulatie van lasten door andere regelgeving?
4. Probeer de mentale belasting zoveel mogelijk terug te brengen.
5. Zijn de gevolgen van onoplettendheid te overzien?

De uitwerking van de verschillende stappen wordt hier beschreven.

6.2.1. Acties die van de burger verwacht kunnen worden

Er vinden enkele veranderingen plaats in de acties die de burgers moeten uitvoeren in het kader van hun eigen bijdrage Wmo. De nieuwe systematiek voor de eigen bijdrage is immers complexer dan de huidige systematiek, omdat de eigen bijdrage inkomens- en vermogensafhankelijk wordt. Hierdoor is het voor burgers lastiger om vooraf in te schatten hoe hoog de eigen bijdrage is die ze moeten betalen, en om te begrijpen hoe de hoogte van de eigen bijdrage wordt berekend. Dit speelt ook voor burgers die een gedegen afweging willen kunnen maken om al dan niet te stoppen met de ondersteuning vanuit de Wmo. Bijvoorbeeld omdat deze zelf organiseren en financieren voor hen voordeliger is. Er is dus sprake van extra mentale lasten als het gaat om het verwerken van informatie.

Aanleiding	Mentale belasting	Doenvermogen	Actie
Aankondiging gebruik ivb	- Begrijpen wat dit inhoudt - Uitrekenen wat de beste optie is - Spanning/stress meer of minder betalen	Begrijpen en uitrekenen	- Nazoeken hoe hoog het bijdrage plichtig inkomen en het vermogen was op t-2 (het peiljaar) - Zelf uitrekenen hoogte eigen bijdrage via rekentool CAK - Contact opnemen met het CAK* - Navragen prijs van bijvoorbeeld huishoudelijke hulp bij private aanbieder

			• Contact opnemen met de gemeente en/of het CAK over: stoppen eigen bijdrage Wmo, vragen over hulpmiddelen en voorzieningen • Zelf uitrekenen wanneer kostprijs is bereikt
Beschikking eigen bijdrage CAK	• Berekening begrijpen • Controleren of de berekening op basis van juiste gegevens is gedaan.	• Controleren gegevens	• Nakijken of gegevens juist zijn: huishoudsamenstelling, inkomen, vermogen, zorgproduct • Voor controle kijken op de website van het CAK. Mogelijk ook contact opnemen met de gemeente of het CAK
Factuur eigen bijdrage CAK	• Controleren of dit overeenkomt met de beschikking • Slechts deel van de maand ondersteuning, wel volledige bedrag eigen bijdrage betalen? • Wat betekenen bepaalde woorden (eigen bijdrage, vermogen)?	• Controleren gegevens • Betalen • Begrijpen anticumulatie	• Vaststellen welk bedrag betaald moet worden • Betalen factuur • Automatische incasso aanvragen • Formulier automatische incasso invullen, printen, ondertekenen, opsturen
Niet eens met factuur	• Waar melden: zorgaanbieder, gemeente of CAK? • Op welke manier: schriftelijk, telefonisch of digitaal?	• Begrijpen welke organisatie waarvoor verantwoordelijk is • Deadline bezwaartermijn!	• Bezwaar indienen bij CAK binnen 6 weken na datum op de factuur • Schriftelijk (digitaal)
Verandering persoonlijke situatie	• Begrijpen dat dit van invloed kan zijn op de hoogte van de eigen bijdrage • Weten dat het CAK deze gegevens niet altijd automatisch ontvangt vanuit de keten	• Controleren berekening hoogte eigen bijdrage • Controleren gegevens	• Herberekening uitvoeren in rekentool • Contact opnemen met het CAK • Contact opnemen met de gemeente

* Het CAK biedt dienstverlening met de menselijke maat. We zijn toegankelijk voor iedere burger. Waar nodig bieden we extra zorg en aandacht. Hoe wij dit doen staat omschreven in onze dienstverleningsstrategie.

Vaker beroep op aanpassing eigen bijdrage

Omdat de eigen bijdrage inkomens- en vermogensafhankelijk wordt, gaan aanpassingen van de eigen bijdrage een grotere rol spelen. In de reguliere situatie berekenen wij de eigen bijdrage op basis van het

inkomen en vermogen van de burger van twee jaar terug (t-2). Als er bij een burger sprake is van een daling van het inkomen, dan kan de burger een aanpassing van de eigen bijdrage (peiljaarverlegging) aanvragen. In dat geval wordt de eigen bijdrage gebaseerd op het te verwachten inkomen en vermogen van het huidige jaar. De burger moet dit wel zelf aanvragen bij het CAK. Waar een aanpassing van de eigen bijdrage voor het abonnementstarief tot nu toe uitsluitend zinvol was in het kader van minimeleleid, wordt het nu ook relevant voor andere klantgroepen. Voor een groep burgers zal de mogelijkheid tot aanpassing van de eigen bijdrage nieuw zijn.

Informatieplicht: wijzigingen doorgeven die impact hebben op de eigen bijdrage

Wat daarnaast wijzigt is de impact van de informatieplicht die de burger aan het CAK heeft als er zaken veranderen in zijn of haar persoonlijke situatie. Dit betreft met name een wijziging in het inkomen of het huishouden. We willen voorkomen dat de burger financiële negatieve effecten hiervan ondervindt, daarom hebben we een aantal aanbevelingen en uitgangspunten opgenomen om dit zoveel mogelijk te voorkomen. Zie ook paragraaf 5.2, aanbeveling 4 (ingroeipad voor burger met eerste inkomen) en paragraaf 5.3 over het verlagen van administratieve lasten voor burgers en het goed informeren.

Door de Wmo-klanten vooraf goed te informeren over de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage wordt de kans verkleind dat essentiële informatie, voor de berekening van de eigen bijdrage, achterwege blijft of pas later bekend wordt. Hierbij is het belangrijk dat elke partij in de keten zijn verantwoordelijkheid neemt. Daarnaast doen wij de aanbeveling om, in het geval bij de jaarlijkse herziening nog geen inkomen is vastgesteld, bij het opleggen van de eigen bijdrage rekening te houden met indexatie van de minimale eigen bijdrage. Op deze manier wordt de financiële impact verkleind.

In principe worden het inkomen en het vermogen bij het CAK aangeleverd door de Belastingdienst. Dat betekent dat de burger nog wel moet controleren of de juiste gegevens zijn gebruikt bij het berekenen van de eigen bijdrage. De berekening van de eigen bijdrage wordt op de beschikking getoond om de burgers hierin te faciliteren. In enkele gevallen gebruiken we inkomensgegevens van het lopende jaar (t) in plaats van door de belastingdienst vastgestelde inkomensgegevens van t-2, namelijk bij een peiljaarverlegging, of in het geval de burger voor het eerst inkomen heeft. In deze gevallen heeft de burger de plicht om het inkomen en vermogen zo accuraat mogelijk bij ons aan te geven. Mogelijk worden naar aanleiding van aanbeveling 4 de regels over het eerste inkomen gewijzigd, in het voordeel van de burger.

De informatieplicht geldt ook andersom (vanuit gemeente en het CAK naar de burgers). Door de burgers juist en tijdig te informeren zorgen we ervoor dat de klant weet waar hij of zij aan toe is.

Maatregel: bescherm jonge burgers die financieel kwetsbaar zijn

Bij burgers die (nog) niet verplicht zijn belastingaangifte te doen, zijn wij afhankelijk van gegevens van de burger zelf of van het UWV. Dit is het geval bij burgers die in het jaar van de Wmo-ondersteuning voor het eerst een eigen inkomen ontvingen. Voor deze groep (veelal kwetsbare jongeren) doen wij de aanbeveling om in deze situatie de minimale eigen bijdrage op te leggen. Zo minimaliseren we het risico op nadelige financiële gevolgen en administratieve lasten voor deze groep burgers. Over deze aanbeveling worden gesprekken gevoerd met het ministerie van VWS.

6.2.2. Samenloop met 'Levensgebeurtenissen' van de burger

Burgers die gebruikmaken van de Wmo hebben mogelijk te maken met een levensgebeurtenis of meerdere levensgebeurtenis(en) zoals het verlies van gezondheid of verlies van de capaciteit voor zelfzorg. De voorzieningen vanuit de Wmo zijn er op gericht om de ontstane situatie voor deze mensen te verlichten. De gemeente die verantwoordelijk is voor de toekenning van zorg en/of ondersteuning staat stil

bij deze mentale belasting door de levensgebeurtenis. Als CAK zijn wij alert op de situatie van burgers en proberen hen zo min mogelijk te belasten.

Het komt hoogst zelden voor dat burgers proactief telefonisch contact opnemen met het CAK naar aanleiding van een recente levensgebeurtenis. Met uitzondering van overlijden, dan bellen nabestaanden. Bevindingen uit eerdere klantreizen toonden vooral aan dat burgers contact opnemen naar aanleiding van een factuur - zeker als ze vinden dat ze die ten onrechte ontvangen. Als de hoogte van het bedrag op de factuur is veranderd (vaak naar aanleiding van een levensgebeurtenis), bellen burgers ook. Wij leggen burgers dan uit wat de achtergrond is van de wijziging, namelijk: die levensgebeurtenis. Veel burgers leggen zelf de link niet.

De impact van zo'n recente levensgebeurtenis is vaak groot en burgers willen dan het liefst korte, duidelijke en praktische antwoorden op vragen omdat zij meer aan hun hoofd hebben. Onze medewerkers van het Klantcontactcentrum (KCC) zijn in zulke gevallen getraind en ervaren, en hebben voldoende empathisch vermogen om de antwoorden te verstrekken. In zogenoemde maatwerkbrieven die naar individuele burgers worden gestuurd, houden medewerkers ook rekening met de recente levensgebeurtenis.

De korte, duidelijke en praktische antwoorden worden ook gegeven in onze brochure, op internet en in beschikkingen en facturen. Overigens, niet alleen burgers die recent een levensgebeurtenis hebben ondergaan willen dit. De meeste burgers zitten niet te wachten op 'lange verhalen', zo toont klantreis-onderzoek aan.

6.2.3. Cumulatie van lasten door andere regelgeving

Vooralsnog hebben wij geen zicht op andere voor de doelgroep relevante regelgeving die per 1 januari 2026 van toepassing is.

6.2.4. Terugbrengen mentale lasten

Om de extra mentale lasten te beperken, worden burgers geholpen om inzicht te krijgen in de hoogte van de eigen bijdrage. Zo weten mensen waar zij aan toe zijn. We plaatsen op de website van het CAK informatie en een rekentool, waarmee burgers eenvoudig de eigen bijdrage kunnen berekenen. Belangrijk is dat wij de parameters die nodig zijn om de rekentool te actueel te houden tijdig te ontvangen. Burgers hebben dan nog ruim 3 maanden om te berekenen wat de effecten zijn en kunnen hier nog maatregelen voor treffen. Daarnaast voorkomen we hiermee een piekbelasting aan vragen voor livegang bij gemeenten en het CAK.

Daarnaast zorgen ook verschillende ontwerpkeuzes in de systematiek voor de eigen bijdrage ervoor dat de complexiteit beperkt blijft. Zoals toegelicht zorgde de koppeling tussen de hoogte van de eigen bijdrage en het zorggebruik eerder voor veel vertraging bij het opleggen van de eigen bijdrage, wat leidde tot stapelfacturen voor burgers (een factuur over meer dan twee perioden). Dit had invloed op de mentale belasting van de burger. Er is daardoor nu bewust gekozen om in het wetsvoorstel geen koppeling te maken tussen de hoogte van de eigen bijdrage en het zorggebruik.

Voordeel van systematiek met lineaire stijging

In het verleden was de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage Thuiszorg (AWBZ) gebaseerd op inkomenscategorieën. Dit werd o.a. geschrapt vanwege de lasten voor burgers. Een kleine wijziging in inkomensklasse kon een groot verschil betekenen in eigen bijdrage en grote financiële impact hebben voor burgers. In 2023 volgde de lineaire systematiek. Wij onderstrepen hoe belangrijk het is dat deze

systematiek ook voor ivb per 2026 is meegenomen. Zodat burgers niet belast worden met de mentale en administratieve lasten die een systematiek van inkomenscategorieën met zich meebracht.

6.2.5. Beroep op oplettendheid burger (gevolgen van onoplettendheid bij de burger)

Hier wil het CAK in kaart brengen of de juridische gevolgen van onoplettendheid van de burger te overzien zijn, met andere woorden: blijft het beleidsvoornemen doenlijk voor de burger?

Bij "onoplettendheid van de burger" in de context van het CAK, gaat het om situaties waarin een burger niet voldoende oplettend is (geweest) bij het regelen van zijn administratieve zaken, maar waarbij er als gevolg daarvan juridische gevolgen optreden. Denk hierbij aan een naheffing.

Er is in algemene zin een onderscheid te maken tussen verwijtbare onoplettendheid en niet-verwijtbare onoplettendheid. Het is altijd maatwerk om dit te bepalen in een specifieke situatie.

- **Verwijtbare onoplettendheid**

Dit verwijst naar situaties waarin de burger een fout maakt die redelijkerwijs voorkomen had kunnen worden als hij/zij meer aandacht had besteed aan het lezen of beter geïnformeerd was. Bijvoorbeeld: het niet tijdig aanvragen van een vrijstelling terwijl de burger daar wel recht op had.

- **Niet-verwijtbare onoplettendheid**

Dit zijn situaties waarin de burger niet kan worden verweten dat hij/zij niet oplettend genoeg was. Bijvoorbeeld: een plotselinge wijziging in de gezinssituatie die de burger niet kon voorzien en waardoor hij/zij bepaalde administratieve stappen heeft gemist.

Het exacte aantal situaties waarin een burger echt verwijtbaar handelt, is moeilijk vast te stellen. Dit hangt af van individuele omstandigheden en de persoonlijke situatie. We streven ernaar om burgers zo goed mogelijk te informeren en te begeleiden om verwijtbare situaties te minimaliseren.

Met het optimaliseren van de functionaliteiten en het bouwen van nieuwe benodigde functionaliteiten in onze Wmo-systemen kunnen we de kans op onoplettendheid bij de burger verkleinen. De verzamelfactuur is een mechanisme waarbij meerdere factuurregels worden gebundeld en in één keer worden gefactureerd. Dit kan helpen om verwarring bij de burger te voorkomen en de administratieve last te verminderen. Duidelijker beschikken verwijst daarnaast naar het verbeteren van de communicatie door duidelijke en begrijpelijke informatie te verstrekken aan burgers over hun rechten, plichten en mogelijkheden. Beide maatregelen kunnen helpen om onoplettendheid bij de burger te verminderen en de kans op verwijtbare situaties te verkleinen.

Kortom, het CAK probeert een balans te vinden tussen het beschermen van de belangen van de burger en het handhaven van regels. Het is belangrijk dat burgers zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheden en rechten, en dat er voldoende ondersteuning en duidelijke informatie beschikbaar is om onoplettendheid te voorkomen.

Maatwerk als standaard

Er zijn in de huidige Wmo 2015 en het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 al verschillende mogelijkheden om maatwerk te bieden aan kwetsbare burgers. In specifieke gevallen kunnen wij hierover (ambtshalve) beslissen. In andere gevallen moet de burger zelf contact opnemen met ons. Van belang is dat deze mogelijkheden behouden blijven.

Voor alle Wmo-maatwerkvoorzieningen gaat vanaf 1 januari 2026 een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage gelden. Voor Wmo beschermd wonen (BW) was dit al zo, voor het overige maatwerk is dit nieuw. Dit geeft duidelijkheid voor de burger. Echter, de regels voor de eigen bijdrage voor beschermd wonen blijven ongewijzigd en daarmee gelijk aan de eigen bijdrage Wlz. Het gevolg is dat de regels voor de eigen bijdrage BW op enkele onderdelen verschillen ten opzichte van de nieuwe ivb voor alle andere maatwerkvoorzieningen en er dus twee methoden voor een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage komen binnen de Wmo. De anticumulatiebepalingen in het wetsvoorstel zorgen ervoor dat de burger die gebruikmaakt van Wmo maatwerkvoorzieningen niet tegelijkertijd beide hoeft te betalen en dus weinig last heeft van deze verschillen.

Is er iets verkeerd gegaan bij het opleggen van de eigen bijdrage of het bepalen van de hoogte van de eigen bijdrage? Dan hebben wij mogelijkheden om maatwerk toe te passen. In het geval de initiële eigen bijdrage niet tijdig is opgelegd, hebben wij de mogelijkheid om de oplegging te beperken tot maximaal een maand. Ook kunnen wij besluiten dat de eigen bijdrage in zijn geheel niet verschuldigd is wanneer het gaat om een ernstige tekortkoming of vertraging in de gegevensuitwisseling of verwerking daarvan die noodzakelijk is voor het vaststellen van de bijdrage. Maar alleen wanneer deze tekortkoming of vertraging niet aan de burger te wijten is én zich bijzondere of verzwarende omstandigheden voordoen voor de burger.

Bovenstaande geldt ook voor een naheffing als gevolg van een herziening van de eigen bijdrage. Bij herziening is er in beginsel sprake van terugwerkende kracht van (maximaal) 36 maanden. Deze kan verkort worden van 36 maanden tot 12 maanden in geval van een ernstige tekortkoming of vertraging in de gegevensuitwisseling of verwerking daarvan die noodzakelijk is voor het herzien van de bijdrage én indien die tekortkoming of vertraging niet aan de burger te wijten is. Verder verkorten of niet verschuldigd verklaren kan, als er zich daarnaast bijzondere of verzwarende omstandigheden voordoen voor de burger. Met ingang van 1 januari 2023 kan het CAK in voorkomende gevallen de restitutietermijn van 36 maanden verruimen.

De gemeente heeft daarnaast ook de mogelijkheid om burgers in specifieke situaties vrij te stellen van de eigen bijdrage. Zo kan de gemeente minimeleiden hanteren, waardoor alle burgers met een inkomen onder de door de gemeente vastgestelde inkomensgrens geen eigen bijdrage hoeven te betalen. Ook kan een gemeente een individuele burger vrijstellen van de eigen bijdrage, bijvoorbeeld als er sprake is van onvoldoende betalingscapaciteit.

6.2.6. Organiseren van particuliere huishoudelijke hulp of stoppen met gebruikmaken van de Wmo
Voor burgers met een hoger inkomen geldt dat zij ondersteuning, met name huishoudelijke hulp, naar verwachting sneller particulier gaan regelen of stoppen met het afnemen. Deze burgers hebben tijd nodig om hun financiële situatie in kaart te brengen én nieuwe hulp te organiseren. Mogelijk ervaren deze burgers de dienstverlening vanuit de overheid als minder goed dan voorheen omdat het gemak van het regelen van bijvoorbeeld huishoudelijke hulp via de gemeente vervalft. Dit zorgt voor de nodige administratieve lasten/aanspraak op doenvermogen.

Als de burger de afweging maakt om de hulp particulier te regelen moet de burger dit zelf organiseren. Als dit niet doenlijk is voor de burger dan kan deze in de nieuwe systematiek van inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage mee gaan. De verstrekking verandert niet, alleen de hoogte van de eigen bijdrage wijzigt mogelijk.

Daarnaast is er een groep burgers waarbij het stoppen met een beroep op de Wmo (vrijwel) geen optie is. Denk bijvoorbeeld aan burgers met een woningaanpassing of traplift. Deze burgers zitten 'vast' aan het betalen van de eigen bijdrage tot de kostprijs is voldaan. Daar vragen wij in deze toets extra aandacht voor, zie hoofdstuk 6 en 7.

6.3. Uitlegbaarheid

De ivb voor hulp of ondersteuning vanuit de Wmo is deels uitlegbaar aan burgers in het kader van betaalbaarheid en toegankelijkheid van de zorg. Echter zijn onderdelen van de beleidswijziging en/of de uitvoeringspraktijk complex en daarmee lastiger uit te leggen.

6.3.1. Pauzering

In de wet wordt de mogelijkheid van pauzeren duidelijker en uniform opgenomen. Doordat wij start- en stopdatums vaak met terugwerkende kracht ontvangen, ontvangt de burger achteraf een verrekening/correctiefactuur.²⁹ Correctiefacturen zijn voor veel burgers ingewikkeld. Wij ontvangen hierover relatief veel vragen.³⁰ Doordat er geen specifieke 'pauzefunctionaliteit' is voorzien vanwege de complexiteit die dit met zich mee zou brengen en wij daarom uitgaan van werken met start- en stopberichten, is het voor ons niet mogelijk om te herkennen of het om een stop of pauze gaat. Bij het opstarten van de inning na een pauze, ontvangt de burger hierdoor weer een nieuw startpakket (beschikking) in het geval de pauze langer dan zes maanden duurt. Dit zorgt begrijpelijkerwijs voor onduidelijkheid.

6.3.2. Samenloop met actuele economische en maatschappelijke ontwikkelingen, zoals schuldenproblematiek

Op het moment van schrijven van deze toets is er sprake van een hoge inflatie onder andere door sterk oplopende energie- en voedselprijzen. Veel burgers zien hun financiële situatie achteruitgaan. Het bericht dat de eigen bijdrage Wmo verhoogd wordt, kan bij burgers tot onzekerheid, onbegrip en kritiek leiden. Het is belangrijk dat we rekening houden met de actuele economische en maatschappelijke ontwikkelingen. Aanvullend houden we er rekening mee dat meer burgers te maken krijgen met financiële problemen. Het hebben van financiële problemen is stressvol en kan leiden tot negatieve gevolgen voor de gezondheid van mensen.

Actuele economische en maatschappelijke ontwikkelingen kunnen effect hebben op het aantal burgers met schulden. Bijdragen aan het voorkomen en oplossen van schulden zien wij als onze maatschappelijke verantwoordelijkheid. Daar zetten we ons voor in. Om zo de individuele burger te helpen. Dat doen we door hulp en/of ondersteuning aan te bieden, onze dienstverlening aan te passen of door te verwijzen naar de juiste hulpinstanties. Door schulden zo veel mogelijk te voorkomen dragen we bij aan de toegankelijkheid en betaalbaarheid van de zorg.

Deze ontwikkelingen en thematiek pleiten voor ons beroep op uitbreiding van mogelijkheden van gegevensuitwisseling. Om als één overheid mensen met schulden zo goed mogelijk in kaart te krijgen en gericht hulp te bieden.

6.3.3. Aandacht voor specifieke doelgroepen

We vragen nogmaals aandacht voor de groep burgers die niet AOW-gerechtigd zijn in een meerpersoonshuishouden. Deze mensen betalen nu geen eigen bijdrage en in 2026 verandert dit voor burgers met een gezamenlijk bijdrageplichtig inkomen van meer dan 170% van het sociaal minimum. Van

²⁹ Bijvoorbeeld omdat gemeenten geen stop-bericht 'in de toekomst' sturen.

³⁰ Correctiefacturen staan in de top 5 van meest gestelde vragen aan de telefoon (call-reasons).

€ 0,- naar een maximale eigen bijdrage van € 275 gaan is een groot verschil. Dit is lastig uitlegbaar, kan leiden tot kritiek en leidt waarschijnlijk tot extra klantcontact. Daarnaast heeft het effect op het imago van de overheid. Vooral als de hulp of ondersteuning hetzelfde blijft. Kortom: deze doelgroep vraagt (extra) aandacht in de voorlichting.

Een andere belangrijke doelgroep waar we extra rekening mee moeten houden, zijn de burgers die afhankelijk zijn van een maatwerkvoorziening. Deze zijn vaak niet op de particuliere markt te verkrijgen. Deze burgers moeten straks mogelijk een hogere eigen bijdrage betalen voor een maatwerkvoorziening waar zij eerder niets of een bedrag van maximaal € 20,60 voor hebben betaald. Dit is lastiger uitlegbaar en kan de doelgroep een gevoel van onmacht geven. Want deze burger voelt zich genoodzaakt de eigen bijdrage te betalen (ongeacht de hoogte) om zo gebruik te kunnen blijven maken van de maatwerkvoorziening.

Naast spanning rondom de uitlegbaarheid kunnen er ook financiële problemen ontstaan voor beide doelgroepen. Zoals hierboven omschreven moeten we hier extra alert op zijn.

7. Communicatie

In dit deel van de uitvoeringstoets brengen wij de gevolgen van de beleidswijziging voor de burgercommunicatie, de ketencommunicatie en voor pers en woordvoering in kaart.

7.1. Uitgangspunten communicatie

Zoals beschreven in hoofdstuk 6 'Impact op de burger' is dienstverlening met de menselijke maat ons uitgangspunt. Het betekent onder andere dat:

- We burgers, proactief, tijdig en op begrijpelijke wijze informeren over de wijzigingen en de impact hiervan per 2026.
- De burger en zijn doenvermogen ons uitgangspunt is.
- We rekening houden met de kwetsbare groepen burgers en/of groepen die extra aandacht vragen.
- Wij onze uitingen vooraf door een klantenpanel en/of onze Cliëntenraad laten testen.
- We onze communicatie inrichten op basis van onze klantbeloften: duidelijke taal, u weet waar u aan toe bent, altijd binnen handbereik, wij denken mee in uw situatie en gelijk geregeld, waarbij een klantreis ons al waardevolle inzichten heeft gegeven

7.1.1. Timing

Timing is voor de communicatie over deze wijziging naar een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage cruciaal. Om burgers proactief te informeren, voorbereidingen te treffen (met de keten) en bovenal duidelijkheid te scheppen voor mensen die gebruikmaken van hulp of ondersteuning vanuit de Wmo. Juist omdat deze wijziging, zoals beoogd, mogelijk leidt tot het afnemen van particuliere hulp of ondersteuning buiten de Wmo. Burgers moeten de tijd hebben om alternatieven te bekijken.

Dit betekent dat wij als keten (CAK, VWS, VNG) ruim op tijd klaar moeten zijn voor communicatie voordat de beleidswijziging algemeen bekend wordt/aandacht krijgt. Voldoende tijd hebben voor de voorbereidingen. Hiervoor is het belangrijk dat wetgeving uiterlijk in januari 2025 definitief is.

7.1.2. Verwachtingen managen: burgers moeten weten waar zij aan toe zijn

Burgers informeren over de wijziging is één. Een ander belangrijk aandachtspunt in de communicatie is dat wij willen zorgen dat burgers weten waar zij aan toe zijn. Inzicht hebben in wat de wijziging voor de hoogte van hun eigen bijdrage per 2026 betekent. Daarom pleiten wij voor duidelijkheid over de berekening van de eigen bijdrage (de parameters) uiterlijk op Prinsjesdag 2025. Zodat wij uiterlijk op dat moment een rekentool ter beschikking kunnen stellen waarmee burgers zelf of samen met ons de hoogte van de eigen bijdrage kunnen berekenen. In deze geldt hoe eerder hoe beter.

7.1.3. Grote wijziging = communicatie met groot bereik

Het CAK en de VNG zijn er om tijdig (gericht) te communiceren richting burgers. Het CAK doet dit voornamelijk richting burgers die bij ons bekend zijn binnen de Wmo en we verwachten dit van gemeenten (VNG) gericht naar burgers die gebruik gaan maken van de Wmo. Deze wijziging naar een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage is een politieke keuze met veel impact. Wij pleiten ervoor dat VWS (Rijksoverheid) een informatiecampagne opzet richting 2026. Zodat burgers goed geïnformeerd zijn over de wijziging in de eigen bijdrage en de communicatie vanuit ons en andere stakeholders uit het zorgveld hier naadloos op aansluit.

7.2 Doelgroepen

In de communicatie onderscheiden we de volgende doelgroepen:

Burgers	- Burgers; algemeen publiek - Burgers; burgers die een beschikking hebben ontvangen/een eigen bijdrage betalen ('burgerrelatie' met het CAK) (Wettelijke) vertegenwoordigers	Gesegmenteerd naar: - Algemeen publiek - Burgers die nog niet bij ons bekend zijn (nieuwe burgers na 1 januari 2026). - Burgers waarbij de (financiële) situatie hetzelfde blijft (minimabeleid of klanten die dezelfde eigen bijdrage blijven betalen). - Burgers die een hogere eigen bijdrage gaan betalen (betalen eigen bijdrage met factuur). - Burgers die nu nog helemaal geen eigen bijdrage betalen maar vanaf 2026 wél. - Burgers die een hogere eigen bijdrage gaan betalen (betalen met automatische incasso).³¹
Belangenorganisaties	Nationale Ombudsman en branchevereniging voor professionele bewindvoerders, mentoren, curatoren en inkomensbeheerders (BPBI). Branchevereniging voor zorgaanbieders: ActiZ, de Nederlandse ggz, NFU, NVZ en VGN werken samen in de vereniging Brancheorganisaties Zorg (BoZ).	
Ketenpartners / Stakeholders	VWS NZa Gemeenten Zorgaanbieders VNG Zorginstituut Nederland Ketenbureau i-Sociaal Domein Software leveranciers Belastingdienst UWV SVB Incassobureaus Schuldhulpverlening	
Media	Regionale en landelijke media	
Medewerkers	Interne medewerkers	

7.2. Gevolgen imago

Zoals eerder toegelicht is een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage uitlegbaar in het kader van betaalbaarheid en toegankelijkheid van de zorg. Een verhoging van de lasten kan echter ook op kritiek rekenen. Door de huidige inflatie wordt dit versterkt. Het CAK is in deze de 'boodschapper' van een hogere eigen bijdrage. Dit heeft negatieve gevolgen voor het imago van onze organisatie. Daarnaast zijn

³¹ Om dit onderscheid te kunnen maken heeft het CAK tijdig informatie van gemeenten nodig over burgers die in 2026 gebruik van de Wmo maken.

we bij de uitvoering afhankelijk van de kwaliteit binnen de keten. Fouten en/of vertragingen in de keten hebben direct invloed op het imago van onze organisatie als 'eindpunt' in het geheel. Dit onderstreept het belang van een duidelijke campagne/boodschap vanuit Rijksoverheid over het belang van deze wijziging.

7.3. Communicatie met de burger

7.3.1. *Burgerinteractie*

Op basis van drie klantreizen zijn de belangrijke momenten (touchpoints) in de reis van burgers in beeld gebracht. Zie onderstaande afbeeldingen. Op basis van deze klantreizen richten wij de communicatie aan burgers in.

Klantreis 1: Nieuwe klant vanaf 2026

CAK Klantvraag: Nieuwe klant

Fase	Bewustzijn	Overweging	Actie	Service
Klant stappen	Aanmelden bij de gemeente	Ik snap het niet...? Waarom? Klopt dit wel?	Bellen naar de gemeente en het CAK > hoogte eigen bijdrage	Toelichting van het CAK
	Uiting van de gemeente	Wil ik dit doorzetten?	Bellen naar de gemeente en het CAK > stopzetten zorg?	Bevestiging eigen bijdrage
	Keukentafelgesprek vanuit gemeenten (wens!)	Zorg stoppen?		Automatische incasso starten
	Met de min. en max. eigen bijdrage.	Rekentool CAK raadplegen	Bezwaar, klacht, beroep doen/maken	Betalingsregeling afspreken
	Evt. alvast de rekentool van het CAK raadplegen.	FAQ CAK raadplegen	PJV aanvragen	Hulp bij PJV aanvraag > digitaal (wens)
Touchpoints	Post Gesprek (met gemeenten)	Post van het CAK Website / mail CAK en gemeente FAQ website CAK	Telefoon Website Mail	Afhandeling van klacht, bezwaar of beroep Post Website
Content	Beschikking gemeenten	Startbrief en beschikking CAK - Factuur > (evt. herinnering > aanmaning > deurwaarder)		De eerste factuur
Emotie		Verward, boos, neutraal		Tevreden

Klantreis 2: "Ik betaal nu € 0,-. Wat ga ik betalen vanaf januari 2026? (gevoelige klantgroep)"

Klantvraag: Ik betaal nu € 0,-. Wat ga ik betalen vanaf januari 2026?
(gevoelige klantgroep)

Fase	Bewustzijn	Overweging	Actie	Service
Klant stappen	Klant krijgt bericht dat hij moet betalen.	Bellen met het CAK / gemeente Bellen met een vertegenwoordiger of bewindvoerder Gebruik blijven maken van de Wmo voorzieningen? Eigen bijdrage uitrekenen met de rekentool (website CAK) FAQ CAK raadplegen	Stoppen met Wmo? Bellen met het CAK voor bevestiging eigen bijdrage. Bezwaar, klacht, beroep doen/maken	Luisterend oor PJV aanbieden Meer informatie verschaffen Betalingsregeling aanbieden Afhandeling van klacht, bezwaar of beroep
Touchpoints	Brief van de gemeente Brief CAK	Website > algemene info Gemeente Telefoon Mail	evt. via een vertegenwoordiger	Telefoon Website Mail
Content	Gemeente: algemene info > alle Wmo klanten CAK: info via website/post > beschikking	Beschikking > factuur > (evt. herinnering > aanmaning > deurwaarder)	Website Telefoon	Mijn CAK-omgeving
Emotie	Neutraal/boos/blij	Neutraal, schrik, ontkenning	Boos/tevreden	Volkaan/blij/neutraal/boos

Klantreis 3: "Ik betaal nu € 20,60. Wat ga ik betalen vanaf januari 2026?"

Klantvraag: Ik betaal nu € 20,60. Wat ga ik betalen vanaf januari 2026?

Fase	Bewustzijn	Overweging	Actie	Service
2e helft van '25	Het CAK en de gemeente?(en dagopvang organisaties?) communiceren over de IA eb. In de media aangekondigd op Prinsjesdag.	Oh, gaat dit voor mij veranderen? Wat betekent dit? Rekentool raadplegen maar ook bellen naar CAK voor bevestiging.	Bellen naar CAK en/of gemeente > wat ga ik betalen? Ik stop alle hulp. (of niet) FAQ CAK raadplegen	De automatische incasso stopzetten CAK geeft service: bedrag (eb?) noemen op basis van 2 jaar terug
Vanaf jan. '26	Beschikking > 'Jullie weten nu mijn vermogen?' 'Moet ik zo veel betalen?'	Bezwaar maken tegen de opgelegde beschikking. 'Mijn vermogen is veel lager!' 'Hoe bepalen jullie dat?' (vermogensuitzondering?)	Bezwaar, klacht, beroep doen/maken	Ik kan het niet betalen! Betalingsregeling treffen (e v t schuldsanering)
Halverwege '26	Kan vragen oproepen, zoals: - Als ik stop met scootmobiel, betaal ik dan minder? - Als dagbesteding niet doorgaat, betaal ik dan minder?	Ik wil 2 maanden pauzeren in dagbesteding en HH. Kan dat?	HH ziek > dan wil ik niet betalen! Protest/bezwaar!	Ik kan het niet betalen! Betalingsregeling treffen (e v t schuldsanering) Afhandeling van klacht, bezwaar of beroep
Touchpoints	Leaflets Rekentool FAQ (kennisbank en website)	Telefoon Post Beschikking > factuur > (evt. herinnering > aanmaning > deurwaarder)	Website Telefoon	Website Telefoon Mail
2e helft van '25				
Content	Inkomen & vermogen van 2024 Hoe PJV? Bovengrens noemen + inkomensgrenzen weergeven		FAQ website CAK	
Emotie	Boos, irritatie, verwarring 'Help?!' 'Wat betekent dit voor mij?' 'Ik wil misschien stoppen...'	Schrik, frustratie	De 'roverheid' Boos	

Bewustwording

De burger leest of hoort dat er vanaf 2026 een eigen bijdrage komt die afhankelijk wordt van de hoogte van het inkomen en vermogen. Idealiter ontvangt de burger deze informatie via de gemeente bij het gesprek over Wmo-ondersteuning. Het CAK kan hier een bijdrage in leveren door inhoudelijk mee te lezen. Hiermee is er sturing op de boodschap en de context vanuit het CAK. Voor burgers die reeds bij het CAK bekend zijn omdat zij in 2025 een Wmo abonnementstarief betalen is het aan het CAK om deze groep vooraf te informeren. Het is belangrijk dat de bewustwording tijdig plaatsvindt door zowel gemeenten als het CAK, zodat we vragen en onzekerheden van burgers op tijd kunnen opvangen. Dit geldt ook voor burgers die willen overstappen naar particuliere hulp of willen stoppen. Zo hebben zij voldoende tijd om dat te organiseren (rekening houden met het tijdig starten of stoppen van contractafspraken).

Oriëntatie

In aanloop naar de wijziging is het voor een grote groep burgers niet duidelijk of ze een hogere eigen bijdrage gaan betalen. Bij bepaalde doelgroepen brengt dit onzekerheid/stress met zich mee. Burgers gaan op zoek naar achtergrondinformatie. In deze fase is het onder andere belangrijk dat de rekentool beschikbaar is zodat burgers de hoogte van de eigen bijdrage kunnen berekenen. Ook moet de website up-to-date zijn én medewerkers getraind om vragen te beantwoorden.

Afweging

Tijdens deze fase wegen burgers af of ze stoppen met de ondersteuning via de gemeente. Een deel van de burgers neemt tijdens dit keuzeproces ook contact op met het CAK.

Besluit

Eind 2025/begin 2026 ontvangen burgers de definitieve vaststelling van de eigen bijdrage. Wij verwachten in deze fase ook een toename van het aantal vragen. Zo kunnen burgers vanaf dit moment bezwaar maken tegen de beslissing, vragen hebben over de vaststelling van het inkomen of een automatische incasso aanvragen.

7.4. Ketencommunicatie

De bestuurlijke- en uitvoeringslasten van gemeenten blijven bij het berichtenverkeer in het kader van de eigen bijdrage in grote lijnen gelijk. Zij gebruiken hiervoor de berichtenstandaard iEb om burgers aan- en af te melden voor de eigen bijdrage bij het CAK. De hoeveelheid berichten intensificeert echter wel, door de kostprijsbewaking. Hier komt een structurele stroom van signalen bij van gemeenten richting CAK en vice versa.

In de ketencommunicatie is het van belang dat we nauw samenwerken met het ministerie van VWS, de VNG, het Ketenbureau i-Sociaal Domein en Zorginstituut Nederland. Zodat iedereen in de keten tijdig op de hoogte is en weet wat te doen. Wij zorgen voor een tijdige aankondiging van en uitleg over de veranderingen voor de ketenpartners. Dit doen we onder andere via:

- www.hetcak.nl/zakelijk
- Nieuwsbrief voor ketenpartners (vooral gericht op de gevolgen voor gemeenten en zorgaanbieders).
- Onze afdeling 'Servicedesk Wmo' als vraagbaak.
- Webinars over de gevolgen voor ketenpartners, in samenwerking met de VNG.
- Fysieke keten-informatiedagen (in samenwerking met de VNG en het Ketenbureau i-Sociaal Domein).
- Gesprekken met ketenpartners en softwareleveranciers.
- Actief deelnemen aan de referentiegroepen over de iEb.

- Via (aanlever)instructies en handleidingen

7.5. Burgercommunicatie via ketenpartners

Diverse partijen hebben een rol in het informeren van burgers over de wijziging per 2026. Het is daarbij belangrijk dat communicatiemomenten op elkaar zijn afgestemd én dat de inhoud van de communicatie consistent is. Om zo te voorkomen dat partijen 'verrast' worden en te voorkomen dat burgers van het 'kastje naar de muur' worden gestuurd. Ook hier geldt dat wij samenwerken met het ministerie van VWS, de VNG, het Ketenbureau i-Sociaal Domein en Zorginstituut Nederland. We stemmen de communicatie richting andere ketenpartners en burgers met elkaar af. Wij nemen het initiatief voor een communicatieoverleg met deze partijen en kijken waar wij mogelijk communicatie kunnen faciliteren. Zoals een informatiebrief voor gemeenten, teksten voor de website etc.

Allemaal vanuit de overtuiging dat het ministerie van VWS zorgt voor aandacht vanuit Rijksoverheid.

7.6. Media en woordvoering

Wij staan media te woord over de wijzigingen in de uitvoering van de Wmo en de gevolgen voor burgers. Voor vragen over het beleid verwijzen wij naar het ministerie van VWS en, indien van toepassing, gemeenten. De VNG beantwoordt vragen met betrekking tot gemeentelijk beleid. Wij houden elkaar op de hoogte van de vragen die spelen en de publicaties die hieruit volgen.

8. Impact op de keten

De implementatie van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage heeft impact op de keten. In hoofdlijnen gaat het om:

- Aanpassen van werk- en ICT-processen binnen gemeenten en het CAK.
- Inrichten van kostprijsbewaking.
- Aanlevering van gegevens van kostprijzen van bestaande klanten door gemeenten aan het CAK en verwerking ervan door het CAK.
- Herzien van contractuele afspraken tussen gemeenten en zorgaanbieders in het kader van pauzeren en het aanscherpen van de definitie startdatum.

Om een goede inschatting van de impact op de keten te kunnen maken hebben we voor deze uitvoeringstoets gesproken met VWS, de VNG, het Ketenbureau i-Sociaal Domein, Zorginstituut Nederland en verschillende gemeenten en softwareleveranciers.

Conform de afspraak met VWS doet het CAK een aanvullende beoordeling over de impact op de keten zodra de AMvB beschikbaar is.

8.1. Primair proces: uitwisseling gegevens met ketenpartners

8.1.1. Start- en stopberichten eigen bijdrage

De populatie burgers waarvoor vanaf 1 januari 2026 de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage geldt is gelijk aan de populatie burgers waarop direct voorafgaand de eigen bijdrage abonnementsstarief van toepassing is.

Voor deze populatie is er geen extra berichtenverkeer tussen gemeenten en het CAK nodig. Wel kan het zijn dat de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage burgers doet besluiten de zorg vanuit de Wmo te stoppen. Voor die burgers stuurt de gemeente een stopbericht naar het CAK. Idealiter gebeurt dit al in de tweede helft van 2025, zodat burgers ruimschoots voor 1 januari 2026 zijn afgemeld.

De uitvoering van de taken rondom kostprijsbewaking en pauzebeleid worden groter. Dit gaat straks gelden voor alle gemeenten. Dat betekent dat we vanaf 1 januari 2026 meer berichten uitwisselen in de keten. Daarmee stijgt het volume van de berichten. De typen berichten blijft gelijk.

8.1.2. Initiële aanlevering Kostprijzen

Er is een groep gemeenten waarvoor het CAK (momenteel) geen kostprijsbewaking uitvoert. Met deze gemeenten moeten we tijdig afspraken maken m.b.t. de initiële aanlevering van de kostprijs.

8.1.3. Pauzeren

Pauzeren wordt in de keten nog nader uitgewerkt. Uitgangspunt is dat voor het pauzeren geen apart pauzebericht wordt ontwikkeld. Het lopende periodebericht krijgt een stopdatum en aan het einde van de pauze komt er een nieuw periodebericht met een startdatum.

8.1.4. Zorggegevens incorrect (ZGI)

Omdat de eigen bijdrage voor circa de helft van de doelgroep hoger wordt, verwachten wij een toename van burgers die van mening zijn dat de start- of de stopdatum niet correct is. Dit noemen wij 'zorggegevens incorrect', of afgekort: ZGI.

8.2. Aanpassingen iEb standaard

Voor het vaststellen van de eigen bijdrage vindt berichtuitwisseling plaats via de iEb-standaard. Zorginstituut Nederland beheert deze standaard. Aanpassing ervan vindt plaats op basis van het referentieproces. Met een implementatie van 1 januari 2026 gaan we ervan uit dat voor het uitwisselen van gegevens voor de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage geen nieuwe (major) release van de berichtenstandaard nodig is.

8.3. Afspraken met ketenpartners

Bij de implementatie van de berichtenstandaarden iEb 2.0 (1 oktober 2022) en iEb 3.0 (1 april 2023) is nauw samengewerkt binnen de keten met een vaste projectstructuur en planning. Voor de invoering van de inkomens- vermogensafhankelijke eigen bijdrage binnen de Wmo is het CAK er voorstander van om een zelfde structuur op te zetten. Concreet betekent dit een stuur- en werkgroep waarin het CAK, WWS, de VNG, het Ketenbureau i-Sociaal Domein en Zorginstituut Nederland vertegenwoordigd zijn. Vanuit die projectsturing wordt afgestemd met andere partijen uit het veld. Denk hierbij aan gemeenten, zorgaanbieders en softwareleveranciers, maar ook met de BRP, Belastingdienst, UWV (Polisadministratie) en de Sociale Verzekeringsbank.

Voor de gegevensuitwisselingen met de Belastingdienst en UWV (Polisadministratie) wordt gebruik gemaakt van bestaande uitwisselingkanalen en -protocollen. Het overleg met genoemde organisaties richt zich voornamelijk op de grote(re) aantallen van de berichten.

9. Impact CAK

De invoering van de ivb heeft impact op het bestaande takenpakket en de reeds geplande wijzigingen (vereenvoudiging ICT, verder in control komen en cultuurverandering). Daarbij verwachten wij naast de impact van de implementatie ook een wijziging in onze klantpopulatie en een flinke toename in klantcontact. Verder zullen er meerdere functionaliteiten worden gerealiseerd binnen onze ICT-landschap om de nieuwe wetgeving te implementeren.

9.1. Grootte en samenstelling klantpopulatie

Naar verwachting gaan op termijn minder burgers gebruik maken van de inkomens- en vermogensafhankelijke Wmo2015, de zorg wordt immers duurder voor een deel van de populatie. Daarnaast wordt er ook een uitstroom van burgers verwacht vanwege de 'omgekeerde aanzuigende werking'.

Op basis van de verwachte samenstelling van de klantpopulatie, die met de invoering van de ivb sterk verandert, zijn de totale effecten voorspeld. Ongeveer de helft van de burgers zal een eigen bijdrage hoger dan het minimum tarief, betalen.

9.2. Meer klantcontact

Met de invoering van ivb voor de Wmo verwachten we met name bij de start van de maatregel veel vragen, klachten, bezwaren en verzoeken om aanpassing van de eigen bijdrage of betalingsregelingen. Hiervoor moeten we extra personeel werven en opleiden en de samenwerking met externe partners intensiveren.

9.3. Kosten

De invoeringskosten en uitvoeringskosten worden in een afzonderlijk memo op hoofdlijnen in beeld gebracht. Nadat de AMVB beschikbaar is, wordt door het CAK een plan van aanpak opgesteld met een gedetailleerde uitwerking van de impact op de uitvoering en de bijbehorende kosten voor de implementatie en de structurele uitvoering.

9.4. Functionaliteiten voor invoering ivb

Functionaliteiten die we realiseren in het kader van de ivb omvatten ook enkele functionaliteiten vanuit de uitvoeringstoets over de passende eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp. Daar is in 2023 en begin 2024, in afstemming met VWS, verder aan gewerkt, na intrekking van het wetsvoorstel, omdat deze functionaliteiten als 'no regret' maatregel gezien kunnen worden, ook met het oog op de voorgenomen invoering van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage.

9.4.1. Functionaliteiten

Voor het innen van de ivb gaan we aanpassingen doorvoeren in onze gehele Wmo ICT-landschap. Om er zeker van te zijn dat de functionaliteiten die we gaan realiseren precies werken zoals ze zouden moeten, zullen er testen worden georganiseerd samen met de keten.

De ICT-werkzaamheden voor het opleveren van de basisfunctionaliteiten delen we op in 5 categorieën die de komende tijd verder worden uitgewerkt in een plan van aanpak.

- Eigen bijdrage Wmo-klant bepalen.
- Kostprijsbewaking.
- Financiële processen.
- Communicatie en informatievoorziening, waaronder rekentool.

- Ketentesten.

Naast deze basisfunctionaliteiten, onderscheiden we de volgende functionaliteiten die nodig zijn voor een goede uitvoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage:

- **Bevorderen automatische incasso middels introductie E-mandate**
de automatische incasso kent voordelen voor zowel burgers als voor het CAK en gemeenten. De burger wordt hiermee ontzorgd en ervaart hierdoor minder administratieve lasten, terwijl hij tegelijk controle houdt over betalingen, omdat een betaling kan worden gestorneerd of de machtiging kan worden opgezegd. Omdat automatische incasso leidt tot beter betaalgedrag, leidt dit tot minder betalingsachterstanden voor burgers, minder werk voor het CAK en een stabielere afdracht aan gemeenten.
- **Registratie (wettelijke) vertegenwoordiger:**
het streven is een geautomatiseerde bestandsvergelijking met de rechtspraak (www.rechtspraak.nl), een register³², waar alle rechterlijke uitspraken over wettelijke vertegenwoordiging vanaf 2014 in staan. Met als doel een eenduidige registratie van wettelijke vertegenwoordigers: altijd de juiste wettelijke vertegenwoordiger bij de juiste klant. Momenteel is handmatige controle noodzakelijk op juistheid van onze registratie en of de juiste documenten zijn ontvangen. Een juiste registratie maakt het voor wettelijk vertegenwoordigers eenvoudiger om zaken voor de burger en/of diverse burgers te regelen. Op dit moment zien we soms dat de vertegenwoordiger de DigiD van de burger gebruikt.
- **E-herkenning:**
burgers die een wettelijk vertegenwoordiger hebben, zijn niet zelf bevoegd om wijzigingen door te geven. Wijzigingsverzoeken dienen uitsluitend te worden doorgegeven door de bewindvoerder en/of wettelijke of niet wettelijke vertegenwoordiging/gemachtigden. Om wijzigingen digitaal te kunnen insturen is een DigiD inlog nodig op MijnCAK. Deze inlog is persoonsgebonden en daarmee niet overdraagbaar aan b.v. een bewindvoerder. Omdat het CAK DigiD machtigen en e-herkenning (nog) niet aanbiedt, leidt dit er toe dat MijnCAK op dit moment niet gebruikt kan worden voor burgers met een (wettelijke) vertegenwoordiger/bewindvoerder. Burgers met een wettelijke vertegenwoordiger zijn kwetsbaar. Door e-herkenning aan te bieden kunnen (wettelijke) vertegenwoordiger/bewindvoerder digitaal zaken door voor hun klant.
- **Functioneel inhoudelijke terugkoppeling (FIT):**
dit houdt in dat het CAK niet alleen een technische validatie van het start-/stopbericht aan de keten terug geeft (huidige situatie), maar op elk moment in het proces een inhoudelijke terugkoppeling kan geven. Functioneel inhoudelijke terugkoppeling gebeurt nu via rapportages, niet via de iEb-standaard. Het plaatsen van deze rapportage door het CAK, maar ook het verwerken door gemeenten hiervan is een handmatige actie, die tijdrovend en foutgevoelig is. Voor de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage kan de functioneel inhoudelijke terugkoppeling in potentie worden ingezet voor het berichtenverkeer over de kostprijsbewaking, maar dat specifieke onderdeel is niet voorzien bij de inmiddels geplande release van iEb 4.0.

³² centraal curatele- en bewindregister (CCBR),

- **Kostprijsbewaking via de FIT**
de functioneel inhoudelijk terugkoppeling, zoals hierboven beschreven, professionaliseert de uitwisseling van gegevens tussen de gemeenten en het CAK. Met het realiseren van de functioneel inhoudelijke terugkoppeling wordt er een basis gelegd voor verdere toepassing van de kostprijsbewaking. Dus kort samengevat wordt met de FIT eerst de structuur van het bericht opgeleverd. Vervolgens gaan we met deze functionaliteit 'kostprijsbewaking via de FIT' ook de kostprijsbewaking via de FIT implementeren.
- **Signaleringsfunctionaliteit berichtenverkeer van gemeenten naar CAK:**
op dit moment kunnen start- en stop berichten die technisch valide zijn bij de inhoudelijke verwerking een behoorlijke klantimpact tot gevolg hebben. Het blijkt dat gemeenten soms niet door hebben dat ze berichten hebben verstuurd, dan wel wat het effect van die berichten kan zijn hebben op de klant. De interne CAK signaleringsfunctionaliteit is een extra controlemiddel om berichten met grote klantimpact "apart te kunnen zetten" zodat eerst met de gemeente contact opgenomen kan worden of de uitkomst van het bericht daadwerkelijk de intentie is. Hierbij wordt het berichtenverkeer ongemoeid gelaten. Deze functionaliteit gaat het CAK helpen om klanten niet onnodig 'lastig' te vallen. En het gaat de keten helpen om verbetering te brengen in de aanlevering van de berichten. Vanwege de hogere eigen bijdragen bij de ivb groeit het belang van een dergelijke functionaliteit.
- **Aanpassing APT-tool (Aanpassen termijnen tool)**
het huidige abonnementstarief is in principe gelijk voor iedere burger die gebruik maakt van hulp en/of ondersteuning uit de Wmo. Wanneer, met name naar aanleiding van een bezwaarschrift of beroep, een besluit handmatig moet worden herzien door het CAK, kan dat in de huidige ICT door middel van het aanpassen van de periode. Met de introductie van de ivb zal vaker behoefte zijn aan het handmatig kunnen aanpassen van de hoogte van de maandelijks eigen bijdrage. Daartoe wordt de APT-tool aangepast.
- **Verlagen bewaartermijnen**
zoals beschreven in paragraaf 2.2. bestaat het beleidsvoornemen om de bewaartermijn voor de Wmo voor het CAK (en de SVB) te verkorten van vijftien naar zeven jaar. Dat heeft gevolgen voor de uitvoering, met name op het gebied van opschonen van data. Het handhaven van de bewaartermijn bevordert een efficiënt gegevensbeheer. Door functionaliteit op te leveren die ervoor zorgt dat de bewaartermijn gehandhaafd kan worden, wordt voorkomen dat onnodige gegevens langdurig worden opgeslagen. Wat op zijn beurt de kosten en de complexiteit van gegevensopslag vermindert. Deze functionaliteit vloeit niet direct voort uit de introductie van de ivb, maar zal ook voor de ivb moeten worden geïmplementeerd en is daarom opgenomen in deze uitvoeringstoets.
- **Digitaliseren ZGI meldingen proces:**
Een ZGI melding is een melding die een burger doet om aan te geven dat zijn/haar start of stopdatum van de zorg niet klopt. Als de burger, nadat bij de gemeente navraag is gedaan, een bezwaar indient bij het CAK treedt een handmatig proces om met de betrokken gemeenten hierover te communiceren. De wens is dat het ZGI (zorggegevens incorrect) proces wordt gedigitaliseerd zodat het proces minder foutgevoelig wordt en de doorlooptijden korter worden. Daarnaast wordt het rapporteren eenvoudiger en kan deze afgezet worden tegen de ontvangen iEb-berichten.

9.4.2. No regret maatregelen

Na intrekking van het wetsvoorstel voor de passende eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp Wmo, hebben wij in overleg met het ministerie van VWS een aantal werkzaamheden voortgezet.

Werkzaamheden die onze dienstverlening aan burgers verder verbeteren. Zeker met oog op het invoeren van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage.

- **Verbetering factureren:**

door introductie van onder andere de verzamelfactuur. Tot en met 2023 stuurden wij een factuur voor iedere afzonderlijke maand, wat bij herziening van de eigen bijdrage over een langere periode tot stapelfacturen leidde en tot onduidelijkheid bij burgers. In combinatie met de ivb verwachtten wij nog meer onduidelijkheid bij burgers. Daarom is nu de verzamelfactuur geïntroduceerd: bij een herziening wordt slechts één nieuwe factuur gemaakt, waarop inzichtelijk is over welke maanden welk bedrag verschuldigd is en wat het te betalen of te ontvangen saldo is. Zo weten burgers beter waar zij aan toe zijn. De verzamelfactuur is in februari 2024 live gegaan.

- **Automatisering peiljaarverlegging**

De eigen bijdrage wordt gebaseerd op het inkomen van twee jaar terug (t-2). Een burger die in het lopende jaar een veel lager inkomen heeft kan een peiljaarverlegging aanvragen. Dit is bij het abonnementstarief, in het kader van minimabeleid, grotendeels een handmatig proces. Met de introductie van de ivb zal het aantal peiljaarverleggingen naar verwachting flink toenemen. Daarom wordt dit proces nu deels geautomatiseerd. Zodat we burgers sneller kunnen helpen met het berekenen van een eigen bijdrage die bij hun situatie past.

- **Duidelijker beschikken**

Het is belangrijk dat burgers door een beschikking weten waarom zij wel of geen eigen bijdrage betalen. En (straks) ook hoe deze eigen bijdrage berekend is. Een uitleg van die berekening ontbreekt tot nu toe. Met deze no regret maatregel wordt een eerste stap gezet door te tonen of het bijdrageplichtig inkomen lager is dan de van toepassing zijnde inkomensgrens voor minimabeleid van de gemeente van de klant. Onder de basisfunctionaliteiten gaan we dit uitbreiden met de volledige berekening voor Wmo ivb. Bij de ivb is dit nog meer van belang, omdat de hoogte van de eigen bijdrage in alle gevallen afhangt van de hoogte van het bijdrage plichtig inkomen. Daarnaast bekijken wij kritisch in welke gevallen het sturen van een nieuwe beschikking op zijn plaats is, of juist tot verwarring bij de burger leidt. Met als uitgangspunt dat wij de beschikking alleen versturen als het burgers duidelijkheid geeft.